

text 71

B 21235 E

ivan diviš

za jednu noc

28. 7. 71

československý nezávislý měsíčník • ročník 3 • č. 10 (27)

tschechoslowakische unabhängige zeitschrift • jahrgang 3 • nummer 10 (27)

ota šik

husák jako novotný

V listopadu mají být v ČSSR provedeny volby do všech zastupitelských orgánů. I tyto „volby“ mají prokázat „konsolidaci“ politického a hospodářského života v Československu. Propagandistickou kampaň v tomto směru nastartoval G. Husák svým projevem ve Strážnici 29. 8. t. r. Jako vejce vejci se jeho projev podobá projevům Novotného minulých desetiletí.

Neexistenci vnitřního mechanismu, který by zajišťoval společensky potřebný rozvoj výroby ve státě, se snažili a snaží všichni mocnáři v „socialistických“ zemích nahradit politickou mobilizací a úpěnlivými výzvami ke stupňování pracovního výkonu. Stejná volání Husáka a téměř týmiž slovy jako kdysi Novotný, ukazuje přímo tragikomicky, kam zabředne každý režim, který vezme na sebe úkol politický a ideologicky obhájit v ČSSR zcela nevyhovující systém, na jehož zachování trvá cizí okupantská mocnost. Vnitřní rozpory systému vyvolávají stále stejné nedostatky a stejnou hospodářskou nemohoucnost.

V roce 1954 sliboval Novotný: „Naše Komunistická strana Československa jako vedoucí síla Národní fronty má jeden cíl — vybudovat socialistickou vlast, a

tím zajistit krásný a spokojený život všem pracujícím. To ovšem nejde bez tvrdé a houževnaté práce, bez překonávání nedostatků i chyb a mnohých těžkostí. To nejde ani bez boje proti třídním nepřátelům, kteří chtějí mařit úsilí pracujících.“

„Cílem našeho celého hospodářství je zvyšování životní úrovně pracujících. Cílem hospodaření kapitalistů je zvyšování zisků, a tedy zbídačování pracujících. Vidíte tedy, že i při všech nedostatecích, které nezapíráme a o nichž s vámi otevřeně mluvíme, stojí naše hospodářství na zdravých základech, že nastoupená cesta rozvoje našeho hospodářství je správná.“

Lid tedy pracoval, překonával nedostatky a režim, pronásledoval třídní nepřátele (když nebyli po ruce, tak se zkonstruovali). Přesto se však nedostatky nezměňovaly a političtí představitelé — ač neradi — museli jejich existenci stále znovu přiznávat a na hromadici se stížností pracujících reagovat. Zhruba o deset let později, v roce 1963 musel A. Novotný veřejně přiznat:

„... v minulých letech jsme bezesporu dosáhli mnoha kladných výsledků, které převažují ve vývoji naší společnosti, ale zároveň

jsme prožívali i chyby a nedostatky...“

„Včera jsme na zasedání sekretariátu ÚV KSČ projednávali zprávu Ústřední kontrolní a revizní komise o vyřizování dopisů pracujících. Jsou to dopisy pracujících podepsané i nepodepsané... Lidé v nich upozorňují na různé nedostatky, se kterými se setkávají a na které narážejí. Mnohé své názory a návrhy nemohou prosadit, a proto piší dopisy.“

Bojovalo se tedy dál proti nedostatkům, avšak systém nadiktovaný Sovětským svazem nesměl být změněn. Výsledkem tvrdé práce českých a slovenských lidí byla proto v roce 1967 životní úroveň, která zaostala více než o padesát procent za životní úrovní obyvatel Německé spolkové republiky.

A v roce 1971 opakuje Gustáv Husák Novotného sliby z let 1954 a 1963. Říká téměř stejnými slovy: „Máme program sociální, právní, osobní i státní jistoty, program klidné i vešivě práce a života milionů lidí, program progresivního rozvoje naší společnosti.“

A dále: ... tak jako máme program na jiných úsecích, i v oblasti zvyšování životní úrovně budeme v průběhu oněch pěti let krok za krokem soustavně řešit naléhavé otázky pracujících nebo jejich řešení zdokonalovat. Předpokladem je k tomu přirozeně rozvíjení pracovní iniciativy.

... Buržoazní společnost měla a má zájem zakrývat nedostatky, maskovat je. Nechce, aby milióny pracujících prohlédly vykořisťovatelský režim vládnoucí třídy. My takovými zájem nemáme. My máme jeden zájem — nedostatky a nepořádky, kdekoliv se vyskytnou, odstraňovat a chyby napravit...“

A těch je dost, je dost lajdaců, je u nás dost nepořádků, je dost věcí, které je třeba napravit a odstraňovat. Piší lidé ze všech koutů republiky a říkají: vy tam nahore to možná dobře myslíte nebo hezky o tom hovoříte, ale měli byste se podívat do naší vesnice, do našeho města. A uvádějí konkrétní nedostatky, které u nich jsou.“

A tytéž nedostatky, na které si lidé stěžovali 20 let, jež kritizoval, pranýřoval a jejichž odstranění sliboval Novotný téměř v každém ze svých projevů, musí dnes Husák znovu přiznávat. Musí vyzývat k jejich překonávání stejným způsobem jako jeho předchůdce, od něhož by se rád co nejvíce odlišoval. Avšak na rozdíl od tohoto musí tak postupovat po Pražském jaru. Na základě desetiletých zkušeností a zásadních odhalení během Jara si lidé uvědomili nemožnost odstranit známé nedostatky, uvědomili si, že tyto nedostatky jsou nerozlučně spjaté s existujícím systémem.

Bylo dokázáno, že jen tržní mechanismus, přes své vlastní nedostatky a nedokonalosti, může zaručit realizaci nesmírně složitých vztahů a souvislostí uvnitř moderní vyvinuté průmyslové výroby. Socialistická společnost ne-

(pokračování na str. 3)

**

Miluju Tě! To nemůže být ozvěna, protože se slyším a ty dýcháš podle echa, a protože ne na tobě leží moje světlo, ale obráceně, takže lampu nesu v sladkost hrůzy abych ji nerozbil, čímž věc vyzrazuju.

Miluju tě za všechno, co jsem pokazil ale nechci to u nás skládat, ale rychle s tebou běžet k požáru, který nemíním hasit leč slzou, která zas prvně po věčnosti stála za to, a která zvažňuje i smrt, protože ji poddajně zvláčkuje kříží.

Miluju tě, a chápu vděk pastýře když pes šílí štěstím, že stádo jde domů, i kdyby to neměl býti domov. Miluju tě a slyším ten výbuch, a to slovo musím nabít do hlavně a vypálit ne do lidí, ale mezi ně, a u cuntu padnout.

**

Naděje z únavy? Právě proto! A choulivě slibuju si při šípů špinavé řeky, že na podzim začnem žít. Jak, je teď vedlejší. Snad se složíme jak po listu list, a zapijem to zlatem. Kéž by tak bylo! Už se jen hrubě modlím jak ve chlévě nebo u chlívá, narychlo ložím k sobě kameny, a kéž ten chvat nezažehnával spikenutí třetí věci! Ale možná, že nějak to štěstí spíchnem, vždyť nehodláme porážet les jedlí a snad tě budu moci vídat alespoň přes vypadlý vlas, takže ten okamžik, který teď snímám je zpožděná, protože už se koupe ve vývojce, a čtvrtá ruka nám podává obraz.

**

Na světě je všechno. I duběnka vystlaná žaludkem, lept inkoustu i pomluva houkaná obrem i pozoun zalesňující klečící srdce i oblak nad Dobříší a širák hozený do rybíza. Na světě je všechno: kundy koupelen, štrbiny vnitra i Galapagos vnějšna a je na něm Irsko i Litva, všechny země stvořené bohem a zkurvené člověkem. A je na něm moje smrt a tvůj život a nad tím nade vším dítě, ochlupené úžasem a krácející do neznáma, kde na prvním rohu je přepadněš ty, kterou jsem miloval a neuměl a opodál do dračího meče vtavený Kristus rozlamující jilec a vylupující ořech a z něho slib, že se všichni sejdem. A to ještě na tomto světě, a on ten slib dodrží! Na to nedej, ale na světě je všechno.

**

Ano na Kampě, kde se setkali komtur a plavák a osedlavě se navzájem, odskákali do kamene, tam kde z tvých úst lovím racka a soptím, kde uhlíři vypíjejí desátou plzeň a jak se chlují ouhořem, stěly roní jantar — Tam, kde Toskáně ráno vydlobali zrak a kde pásákem rozřezal vlastní hovno bolševismus — Tam vymíškovat vešken sen zbytnělá varlata skopce a stáhnout záclonu a přimávnout tmu, tam drtit bukev a tříť o dřevo dřev Nebýti stesku v němž trojí se úleva, trýzeň a stesek, Bílé hory, kde na plastelinu lepí se klej, nebýt hvězdy, přibíté nad člověkem bláznem, nebýt člověka a zbytečné práce pro vlast.

Foto: J. Rakušan

třídní justice

Do seznamu těch, které československý režim protiústavně postavil před soud a odsoudil, přibýlo další jméno. Jméno novináře Arnošta Pražáka. Mnozí ho dobře znají z jeho článků a reportáží, které se až do roku 1969 objevovaly v československých časopisech. Důvod, pro který ho takzvaná třídní socialistická justice poslala nyní na deset roků za mříže, sdělilo velice otevřeně samotné Rudé právo v komentáři k tomuto případu. Napsalo totiž: „Dubčekovi nezfikované fandil nejen v době jeho největší slávy, ale i tehdy, kdy bylo naprosto jasné, kam spolu s dalšími politickými dobrodruhy zavedl naši společnost.“

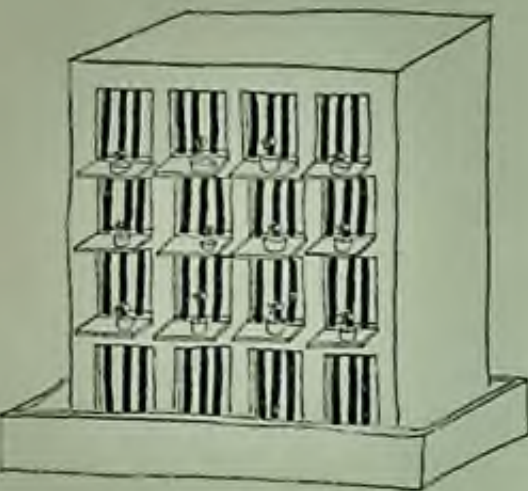
Protože však Gustáv Husák kdysi prohlásil, že u nás politické procesy nebudou, nemohl pochopitelně ani tento československý novinář být souzen za to, co režimu nejvíce vadilo, totiž za své politické názory a přesvědčení. Obžaloba byla sestavena podle starého vyzkoušeného, sice dávno zprofanovaného, ale stále používaného vzoru. Protože podle bezpečnostních protokolů se stýkal se zahraničními novináři a dokonce prý také s pracovníky amerického vyslanectví (to je zřejmě zakázáno), a protože podle těchto protokolů byly u něho nalezeny marky a dolary, byl odsouzen senátem městského soudu v Praze za trestné činy vyzvědačství a ohrožení devizového hospodářství. Po poměrně (na tzv. socialistickou třídní justici) nízkých trestech v předchozích procesech sáhl režim nyní již k desetiletému žaláři. Pokud tento rozsudek naznačuje trend, pak je to trend pro ty, kteří „fandili dubčekovu režimu“, krajně hrozivý. Režim již přestal jen ukazovat zuby, ale začal zuřivě kousat. -s-

ve středu zájmu

Začátkem října se konalo ve Strassburgu 23. zasedání Poradního shromáždění Evropské rady, které schválilo rovněž jednomyslně Zprávu o situaci v Československu. Je to dokument, který výborně ukazuje do jaké míry žije stále Československo ve vědomí Evropy, do jaké míry je chápáno neustále jako problém, který trvá a čeká na své řešení. Zpráva o situaci v Československu má dvě části. Rezoluci, obsahující šest bodů, a memorandum, vypracované sociálně demokratickým poslanцем západoněmeckého parlamentu Hermannem Smidem, které má 29 bodů. V rezoluci se zaznamenává, že v Československu došlo k procesům politického charakteru s lidmi, kteří usilovali o liberální formy a konstatuje se, že československý režim úplně akceptoval sovětský výklad invaze. Rezoluce žádá obnovení občanských svobod v Československu, odsuzuje porušování lidských práv a vyzývá členskou země Evropské rady, aby v co nejširším měřítku seznamovali svou veřejnost se situací v Československu.

O této situaci pojednává velice konkrétně a podrobně k rezoluci připojené memorandum. Například československá normalizace je v memorandu charakterizována takto: „Takzvaná normalizace je krokem zpět, je to návrat do podmínek útlaču, jaký vládli v padesátých letech. Prohibující vývoj v mnohých ohledech připomíná éru Gottiwalda, Zápotockého, která byla charakteristická mocenským monopolem stalinského vedení, cenzurou, manipulovanými informacemi, ortodoxní kulturní politikou, zakazováním knih, proskribováním autorů, svěvolným zatykáním a centralistickým plánováním. Memorandum připomíná, že podobně jako v padesátých letech i nyní za Husáka platí v Československu znovu – Sovětský svaz, náš vzor. Pokud jde o situaci v kulturní oblasti dokument říká, že ji Aragon právem nazval „Biafrou ducha“. Nejobširnější se memorandum zabývá politickými procesy. Shrnuje téměř všechny známé procesy s politickým poza-

dim, cituje oficiální výzvy, zavazující soudce k tvrdosti, třidnosti a politické zaujatosti. Oba dokumenty přijaté Poradním shromážděním Evropské rady, sdružujícím reprezentanty 17 evropských parlamentů prokazují, že názor evropské veřejnosti na události v Československu je velice přesný a že Husákova snaha představovat Československo Evropě a světu jako svobodný suverénní stát se miji zcela účinkem. Je možno pouze litovat, že Evropská rada je orgánem, který bohužel neoplyvá reálnými politickými pravomocemi.

...a tingl-tangl

Každý má bezesporu právo na vlastní názor a musí mít právo tento svůj názor prosazovat a obhajovat. Demokracie je přece diskuse. Nikdo snad ale nemá právo lhát, a když už lže, neměl by lhát tak mešikovně, aby byl příliš přistižen. A ještě jedna věc není příliš vkusná – přidat se k tlupě hyen, která rozoupává teď již bezbrannou obět. Tím více, jestli jsem této oběti kdysi vyjadřoval veřejně své sympatie. To je ovšem otázka vkusu a svědomí. Dejme tomu také novinářské etiky.

Tolik jsem chtěl říci úvodem. TEXT se vyhýbá, pokud to jen trochu jde, polemice s jinými exilovými listy. Domnívá se, že naše případné rozpory a spory jsou daleko méně podstatné, než onen zásadní rozpor, který nás v exilu dělí od režimu, který vládne v naší vlasti. Ale jsou chvíle, kdy se nesmí mlčet. Navíc nás o to žádali i naši čtenáři z Vídně mnohá dopisy. Cituji výňatek jednoho z nich:

„Nikdy jsem nebyl komunista, v Rakousku žiji od roku 1968. Myslim si však, že pan Jonáš ve Vídeňských svobodných listech, v čísle z 20. srpna 1971 začal příliš daleko. Já i moji přátelé si klademe otázku, kdo za ním vlastně stojí. Přečtete si jeho článek Tržiště marných iluzí a posuďte sami.“

Přečetl jsem si. Nevadí mně, že Josef Jonáš nazývá TEXT časopisem komunistického exilu, ani to, že tvrdí, že na jeho stránkách se prý páni komunisté zlobí, že musí žít v exilu a že se prý snaží rozšiřovat různé pohádky o komunismu. To je názor pana Jonáše, který mu nemíním brát tím spíše, že naši čtenáři si svůj úsudek dělají sami. Jiné pasáže jeho článku mohou pobouřit. Dříve však než je budu citovat pro ty naše čtenáře, kteří Vídeňské svobodné listy nikdy neviděli ani nečetli, jsem vybral jiný citát z pera téhož pana Josefa Jonáše, z těchž Vídeňských svobodných listů, které však nesou datum 2. srpna 1968. Tam stojí psáno:

„S úžasem je sledován obrodný proces, zahájený počátkem tohoto roku v Praze. Je to jedinečný a statečný pokus o obrodu komunismu, o novou cestu komunistické diktatury. Stojí proti sobě dvě koncepce, komunismus autoritářský, policejní a pokus o komunismus lidštější, nesoucí rysy demokracie. Všechny ty měsíce letošního roku, po které se zatajeným dechem sledujeme tento vývoj, jsou jedinečným vysvědčením politické, ba státnické moudrosti československého lidu. Je si přesně vědom několika zásadních věcí: řešit a vyřešit tyto palčivé problémy je možno jen prostřednictvím a s komunistickou stranou v čele. Je nutno je řešit na socialistické základně – ovšem jiné než stalinické. O to vše se za souhlasu všeho lidu, s jeho pověřením a za jeho pod-

porý komunistická strana pokouší. Souhlasíme se svým lidem ve vlasti. Stojíme s ním v jedné řadě. A jestliže tento náš lid pověřil vedením dnešního boje Alexandra Dubčeka, jestliže mu věří, že v tomto boji zastává poctivě jeho zájmy, pak nechť Dubček ví, že i v tomto jsme se svým lidem zajedno.“

A nyní tedy citát z článku Tržiště marných iluzí z 20. 8. 1971: „...Ale problém byl také se samotnými Dubčekovci a Dubčkem. Nepíšeme to dnes poprvé, pochybovali jsme i v době jasněho přívalu několika měsíců Pražského jara a mnozí se na nás proto zlobili: co bylo možno čekat od takového Smrkovského, Černíka, Svobody, Krigela, Cisaře, Dubčeka samotného a všech jejich nohsledů až po ty Hejzlary, Pelikány a Goldstückery. Byli nositeli komunismu, jeho představiteli už hodně dlouho, měli pravdu a hlásali tuto komunistickou pravdu v každé fázi klikaté a zločinné cesty komunistické Moskvy a Prahy. Vždyť oni chudáci přece nakonec za to Pražské jaro nemohou. V rámci osobních bojů a zápasů kdo z koho, v rámci úsilí o zachování komunistického režimu se dopustili chyb a omylů a té hranice nahře ve vedení využil lid a přitlačil tyto pány ke zdi. A tak vynalezli „komunismus s lidskou tváří“. Jaká to ironie.“

Dost často jsme svědky názorových veletočů některých žurnalistů. Pokud je to v Československu, snažíme se najít vysvětlení i třeba omluvu v psychóze teroru a strachu, kterou Husákov režim nastolil. V čem však hledat vysvětlení u pana Josefa Jonáše?

-v-

díky, ale...

Díky každému, kdo se snaží zájmu o Československo a Československé v zahraničí pomoci. To budíž řečeno také na adresu těch, kteří v Bad Homburg (18.–22. 10.) zorganizovali výstavu východoevropských exilových výtvarníků se značným podílem Čechů a Slováků. Proč ale – tuto připomínku si nelze hned úvodem odpustit – se organizátoři v Homburgu i jinde, mají-li možnost něco podobného uspořádat, neobráti na odborníky mezi námi, v tomto případě na výtvarníka, který by jim poradil tak, aby koncepce výstavy byla skutečně dokonalá. Pak by se asi nestalo, že zajímavé obrazy a kovové plastiky téměř zanikají mezi stoly a panely, na nichž se kupí obrazy státníků vystřižených z obrazkových časopisů, poštovními známkami, starými, nijak zvláštními výrobky českých sklářů, několika nijak mimořádnými dopisy z Československa atd. Jinými slovy: méně, by bylo více. Německý tisk by se bezpochyby více zajímal o dobře koncipovanou výtvarnou výstavu, než o všehochuť, připravenou v dobrém úmyslu, ale na prvý pohled amatérsky. Pochválit je však třeba některé mimořádně dobré práce Josefa Pitnera, Oty Nalezinka, Zdeňka Budinského, abychom jmenovali alespoň některé z celé řady vystavovatelů. Pochválit je třeba také myšlenku organizátorů spojit výstavu s hudebním večerem československých exilových umělců. Iniciativa by měla vést k myšlence uspořádat opravdu re-

prezentativní výstavu československých umělců v západní Evropě, nebo pro počátek snad jen v NSR žijících výtvarníků, divadelních souborů apod., jichž všech dohromady není málo a o něž roste stále zájem. Poděkujeme tedy České sociální pomoci v Hesensku, že dala k této myšlence podnět.

A na okraj poznámka novináře: vyvarovat by se měli organizátoři podobných podniků, klást těm zástupcům tisku, kteří přišli v dobré vůli vidět a napsat, domovnícké otázky, ke které že politické straně náležejí a předpisovat jim ještě před tiskovou konferencí, o co se mají zajímat a na co se ptát.

-am-

život v lahvi

Nikoli, nejde – ač by tomu titulěk nasvědčoval – o svědectví ze života pokročilého konsumenta ohnivé vody. Jde o první kreslený film Ivana Steigra, autora dosud nepohyblivých obrázků, známých především z Literárních novin (...listů a Listů) a z jiných někdejších čas. tiskovin, v poslední době však už jen z publikací zahraničních. Ivan Steiger žije teď v Mnichově, a to životem velice plodným: vydal v posledních dvou letech několik knížek, mimo jiné také ilustroval Nový zákon, napsal a nakreslil knížku pro děti, v barvách vyvedl několik veselých plakátů do dětských pokojů a před dvěma měsíci se mu narodila dcera. Teď tedy uvedl na plátno – mimochodem v nesoutěžním promítání i na posledním filmovém festivalu v Mannheimu – své

Tohle obojí bude pro ty, co znají doposud jen Steigrovy černobílé kresby, příjemné překvapení. A taky naděje, že to nebylo jednou provždy. Ze z této dílny – která je zatím více méně rodinná – vzejde ještě divákovi nejedno pořízení.

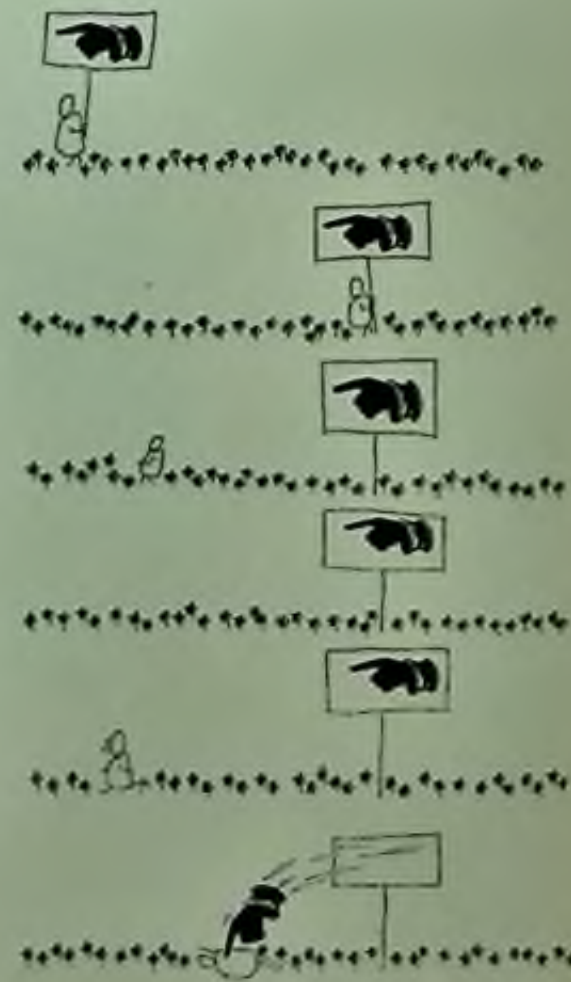
sch

velvets

Velvets, Černé divadlo Wiesbaden, uvádí pod patronací Hessenského státního divadla KONTRASTY. Autoři – Bedřich Hányš, Ivan Kraus, Dekorace..., Hudba..., – českými jmény se to jen hemží. Stálými členy souboru však jsou Ivan Kraus, Bedřich Hányš, Dana Dufková, Naděžda Munzarová, Ivana Rong a Rolf Mielke – jediný „Nečech“. Polovinu z členů souboru zná jistě většina „pospřpových“ z Laterny Magiky a pražského Černého divadla, Ivana Krause jako autora i herce pražských „malých forem“. Poslední dva členy přibral Velvets až ve Wiesbadenu, kde v říjnu 1970 skončil svoji pouť přes Švýcarsko, Itálii (Teatro Piccolo di Milano), Paříž, Bahamy a Anglii. Premiérou kontrastů se Velvets stal první skupinou Černého divadla v Německé spolkové republice, kterou tím zařadil po Československu a Kanadě, mezi jediné tři země světa, kde můžete shlédnout celovečerní program Černého divadla. -vv-

ostuda

Vzhledem k tomu, že Německá spolková republika přestala být obligátním terčem propagandistických útoků východoevropských zemí, musel se najít jiný vnější nepřítel. Stala se jím Velká Británie, neboť prý provokuje tím, že si dovolila ze své vlastní země vypovědět 105 špiónů, kteří tam žili se sovětskými diplomatickými pasy. Do Velké Británie měl odejet v polovině listopadu na oficiální návštěvu také československý ministr zahraničních věcí Jan Marko. Jak oznámila ČTK, byla jeho návštěva zatím odložena na neurčito jako protest proti prý další protičeskoslovenské provokaci. Na amsterodamském letišti zabavila totiž holandská policie v belgickém letadle, které letělo z Prahy do Londýna 115 beden zbraní. Odesílatelem byl Omnipol, podnik zahraničního obchodu, Praha. Místo určení Londýn. Po konzultacích se Scotland Yardem dospěla holandská policie k názoru, že zbraně byly určeny pro teroristickou, ilegální, irskou republikánskou armádu. I když všechna tato fakta československá strana pochopitelně odmítá (a co zbraně pro Biafru, Indonésii, Střední východ?) je to zřejmě další ostuda československé politiky. Odsunuli návštěvy ministra Marka se pak nejeví ani tak jako protest, jako obava a nechuť odpovídat na zvičavé otázky zahraničních žurnalistů, ke kterým by při návštěvě určitě došlo. Co by měl pan ministr Marko také říkat. -v-

Kresby: Ivan Steiger

miroslav třaskalík nový mnichov na obzoru?

Přestože jednání mezi Československem a Německou spolkovou republikou o normalizaci vztahů přecházejí pomalu do nové etapy, která ukazuje možnost určité dohody, zůstává na této cestě neustále jablko sváru. Otázka, zda „Mnichov“ má být oduznán od samého počátku. Připomeňme však, že právě v době, kdy do Československa vjely sovětské tanky, bylo možno vidět nejeden nápis: Varšava = Mnichov. Je to třeba připomenout zejména nyní proto, aby definitivní negace jednoho Mnichova nebyla vystřídána Mnichovem jiným. Tato hrozba je dnes pro Československo i východní Evropu nebezpečnější, než kdykoliv dříve.

Stačí sledovat úsilí Sovětského svazu za svolání evropské bezpečnostní konference. Je snad dnes v Evropě mír ohrožen do té míry, že by bylo nutné podniknout bezodkladné kroky k jeho udržení, že by bylo tedy nutné svolávat bezpečnostní konferenci? Pokud nejsme toho názoru, že by mír v Evropě byl ohrožen, a nejsou také žádné důvody pro domněnku tohoto druhu, je nutno se ptát, co vlastně Sovětský svaz tímto úsilím sleduje. Kde jsou motivy jeho snahy?

Bezesporně jedním z nejzávažnějších faktorů je současná diplomatická aktivita Číny a s tím související možná vojenská hrozba Sovětskému svazu. Sovětský svaz si prostě není jist svou hranicí na Východě. Není nutné být vojenským odborníkem, aby bylo zjevné, že obrovské liduprázdné prostory Sovětského svazu jsou proti čínským parlyzánům nehajitelné. V případném čínsko-sovětském konfliktu by nebyly rozhodujícím faktorem ani jaderné zbraně, ani rakety. Sovětský svaz by především potřeboval vojáků a konvenční zbraně. V tomto případě by SSSR těžko postálo oněch 33 divízií, které už nyní má na čínské hranici. Potřeboval by zejména i ony vojáky, kteří dnes „pěší bláhobyl“ v okupovaných zemích východní Evropy.

Co se však dá očekávat, pokud Sovětský svaz bude nucen stáhnout svá vojska? Vše nasvědčuje tomu, že podstatně sloupne odpor proti dnešním kolaborantským vládám a pod tímto tlakem obyvatelstva, že vzroste i odpor těchto vlád proti sovětskému vměšování. To je zřejmě jeden z důvodů, proč Sovětský svaz usiluje o zlepšení vztahů se západní Evropou a o svolání bezpečnostní konference. Měla by zabezpečit status quo, tj. nadvládu SSSR nad zeměmi východní Evropy, ovšem také vytvořit podmínky pro hospodářskou pomoc západních států Sovětskému svazu.

Aniž bychom předbíhali výsledky této konference je zřejmé, že představuje reálně nebezpečí, zejména pro země východní Evropy. Není nutno pochybovat o tom, že přijmou-li západní země v jakémkoliv formě to, čemu se říká „Brežněvova doktrína“, zvýší Sovětský svaz tlak na Rumunsko, případně i Jugoslávii a Albánii. Nelze zcela vyloučit ani vojenskou intervenci. Takto viděno by měla tedy bezpečnostní konference zabezpečit Sovětskému svazu to, čeho dosáhl moci, případně vytvořit podmínky pro další expanzi. Pominutelný není ani ten fakt, že Sovětský svaz bude usilovat o to vzájit klín mezi západoevropské státy, případně mezi západní Evropou a USA.

Pokud by si Sovětský svaz mohl být jist klidem na své východní hranici, těžko by usiloval v Evropě o to, čemu se říká uvolnění napětí. Byl by si totiž příliš dobře vědom své vojenské převahy. Je ovšem podstatné, jak bude nyní západní svět přistupovat k této sovětské snaze, zda poučen historií bude chápat, že ustupování před násilím a hrozbou nemůže vést nikdy jinač, než pouze k novým Mnichovům.

Je mnoho symptomů toho, že někteří západní státníci posuzují stále velmi iluzionisticky záměry

i politiku Sovětského svazu a de facto posilují autovitu Leonida Brežněva. Jednání kancléře Brandta v jaltské Oreandě, i Brežněvova návštěva Francie leccos naznačují. Těžko vysvětlit, proč oficiální diplomatické debaty se vedou nikoliv se státními představiteli Sovětského svazu, ale s generálním tajemníkem komunistické strany. Jestliže vycházíme z názoru, že v roce 1945 byla v části Evropy pouze jedna diktatura vyměněna jinou diktaturou, musíme být toho názoru, že země východní Evropy mají přinejmenším morální právo požadovat po vládách Anglie, Francie, Německa a Itálie, aby dnes dělaly politiku, která by odstranila skutečné výsledky Mnichova. Nikdo nebude pochybovat o tom, že nebyť okupace Hitlerem, nedošlo by posléze ani k okupaci Brežněvem. Je smutným faktem, že i když USA vyhrály válku stejně jako SSSR, tak na rozdíl od něho prohrály mír. Jestliže zkoumáme podstatu obou systémů, a to jak fašistického tak komunistického, produkovaného Sovětským svazem, zjišťujeme, že ve vnitřních i vnějších znacích se od sebe pravděpodobně liší. Politika sovětského komunismu byla a jest expansivní, a to

potvrzuje přepadení Finska, okupace Estonska, Lotyšska a Litvy, dohoda s Hitlerem o rozdělení Polska a případ nejčerstvější – obsazení Československa. A přesto západní mocnosti po porážce Hitlerova Německa tomuto systému přenechaly východní Evropu.

Proto, když se dnes hovoří o evropské bezpečnostní konferenci, by se nemělo na tato fakta zapomínat. Měli bychom dosáhnout především toho, aby ostatní země neposuzovaly Sovětský svaz jako stát socialistický, ale jako útvar fašistický a imperialistický.

Nezapomínejme, že v případě rozpuštění NATO a Varšavské smlouvy se v celé východní Evropě nic nezmění, neboť vnučené smlouvy o přátelství opravňují Sovětský svaz k zásahu, bude-li ohrožena v kterékoliv zemi jeho nadvláda, čili, jak tomu říkají oni – bude-li ohrožen socialismus. Změní se jediné. Poměr sil v Evropě. Sovětská vojska budou stažena jen za Odru, kdežto americká až za oceán. Není pochyb, že pak se bude Sovětský svaz cítit v Evropě ještě jistější a silnější. Pokud by evropská bezpečnostní konference měla mít nějaký smysl, měla by být jejím minimálním výsledkem likvidace Brežněvovy doktríny. Hrozba nového Mnichova by neměla nad Evropou viset jako Damoklov meč.

Foto: J. Rakušan

Bílá kniha, ono dílko blíže nejménovaného kolektivu sovětských žurnalistů, které se na podzim 1968 objevilo v českém, ale také německém, anglickém, francouzském a italském vydání všude v Evropě, aby se pokusilo velice svérázným způsobem vysvětlit nutnost sovětské agrese proti Československu, se stalo, alespoň pro nás, pojmem. Prokázalo totiž, že fakta je možno zcela přezírat a pravdu nahrazovat jakoukoliv lží. Přitom ta lež nemusela znít ani příliš věrohodně. Tato „Bílá kniha“ se pak stala velice vyhledávaným pramenem pro autory nejdříve Zpráv, pak Tribuny a později všech ostatních znormalizovaných československých sdělovacích prostředků. To nebylo ovšem příliš překvapující. Udivuje teprve, když argumenty z ní čerpá i západoněmecký časopis známý svou seriózností a objektivitou – Der Stern, udivuje dvojnásobně, že se tak děje v článku šéfredaktora Sternu – prominent-

ního, renomovaného žurnalisty Henri Nannena.

Článek, nazvaný „Chvála tajné služby“ je napsán velice vtípně a brilantně a věřme tedy, že právě této brilantnosti a vtípnosti obětoval Henri Nannen jinak ho zřídka kdy opouštějící vkus, ob-

argumenty bílé knihy

jektivní pohled na situaci a politickou zralost. Možná ovšem, že podlehl stejné politické naivitě jako třiatřicet let před nim Chamberlein nebo Daladier, možná. Možná, že tuto naivitu přisoudil pouze neprávem členům Sternu. Jak jinak vysvětlit tento názor, ke kterému Henri Nannen došel: „Cim lépe bude pracovat ve Spolkové republice sovětská tajná služba, tím více bude Moskva přesvědčena, že Němci nejsou

Náleží do počtu těch politických přeběhlíků, kteří vidouce nyní velikou moc vlády, uznali za prospěšné (pro sebe) připojit se k ní a obarvit před světem změnu korouhve své tíl, jako bychom my ostatní, kteří jsme důslední a svým zásadám věrni zůstali, nějaký přepjatci a nesmyslní zuřivci byli, a oni jen šli tou pravou střední cestou. Ani věznění ani šibenice nemohou omluvit, že zapřel a zradil, čeho sám byl zvěstovatelem.

Karel Havlíček, 1850

ota šik husák jako novotný

(dokončení ze str. 1)

může usilovat o odstranění těchto hrzních vztahů, ale naopak, měla by usilovat o jejich zdokonalování, o překonání monopolistických nedostatků, o jejich nepřímé státní regulování na základě makroekonomických plánů tak, aby se trh vyvíjel v souladu s dlouhodobými cíli společnosti.

Během posledních let Novotného režimu byl Husák nadšeným stoupencem ekonomické reformy, která na podkladě dlouholetých a praoných analýz všech souvislostí uvnitř čs. ekonomiky a detailního odhalení složitých příčin opakujících se a prohlubujících se hospodářských nedostatků usilovala o zavedení plánovitě regulovaných tržních vztahů v CSSR.

Jakmile byl však Novotný svržen a Husák se dostal do důležité vládní funkce, projevil se okamžitě velmi zřetelně, že vůbec nepochopil nezbytnost důsledných ekonomických reforem jako předpokladu ozdravení čs. hospodářství. Nemohl a ani již pochopit nechtěl, že podmínkou dosažení efektivních strukturálních a technických změn čs. výroby je postupné dosažení tržního tlaku na podniky, jakož i vyvolání jejich skutečného tržního zájmu. Vůbec již nepochopil, že předpokladem toho je opět cílevědomá likvidace centrálního byrokratického aparátu a jeho plánovacího dirigismu vůči podnikům, stejně jako vytváření ekonomické samostatnosti podniků formou realizace jejich samosprávy. Ukázalo se náhle, že zůstal stalinským centralistou, kterému šlo pouze o obnovení vlastního mocenského postavení; jemuž stál v cestě především Novotný. Záhy po svém příchodu do vládní funkce začal přebírat ekonomické argumenty plánovacího aparátu proti ekonomickým reformatům.

Jakmile okupační vojska obsadila Československo, uvědomil si Husák, že nastává jeho velká příležitost. Proti starým známým a před národy zprofanovaným stalinstům měl výhodu neopotřebovaného politika, který navíc v očích značné části lidí (zejména na Slovensku) představoval oběť Novotného a měl gloriolu pokrokového reformátora. Sovětům se takový člověk více hodil než čs. lidem nenáviděným kolaborantem. Husák musel ovšem získat důvěru Sovětů provedením všech jimi

požadovaných kádrových změn, jakož i odstraněním minulých opatření, jež sledovala reformu systému. Samozřejmě, že si ho navíc „pojistily“ tím, že jej obklopily zcela spolehlivými stalinisty ve všech důležitých politických orgánech. Za cenu těchto zásadních změn k znovuupevnění starého centralistického systému, bylo možno Husákovi, Svobodovi a podobným figurám přenechat zdánlivou zásluhu za to, že „zabránili“ stalinským procesům a masovému teroru, jejichž příznak šikovně rozšířila uvnitř země Státní bezpečnost. Ve skutečnosti ovšem Sověty neměl zájem na dalším rozvíření světové politické hladiny inscenovanými procesy a potřebovaly spíše co nejrychlejší ztišení hluku kolem Československa. I v tom jim mohl Husák lépe posloužit než zprofanovaný Břák, Indra apod.

Volby do všech zastupitelských orgánů byly a budou nadále největší fraškou, která se skutečnými volbami nemá nic společného. Sovětské režimy se od svého vzniku snaží vytvořit zdání, že mají podporu veškerého obyvatelstva, a za tím účelem připravují do všech detailů manipulované „volební“ akty. Mezitím sice již celý svět a také obyvatelstvo v příslušných zemích naprostou formálnost těchto akcí prohlédlo. Patří však již k byrokratickému charakteru režimů tohoto druhu, že většina formálností je vydávána za podstatu určitých procesů, zatímco podstatné je ignorováno a potlačováno. Jestliže byrokracie na celém světě dělá ze svých formálních účelů svůj obsah a z obsahu něco formálního, musí se zcela zbyrokratizovaný systém ve formálnostech přímo vyvíjet. Povrchní, formální akt „voleb“, který jen

zakrývá nejautoritativnější zřízení, líčí jako podstatu demokratismu. Avšak systém, jenž by občánům umožňoval skutečnou volbu svých představitelů, svobodné politické sdružování a svobodmluveného a tišného slova, odbývá jako „buržoazní formálnost“.

Kandidáti, které si v komunistických systémech mohou „zvolit“ lidé, jsou předem vybíráni stranickým aparátem z oněch členů, případně částečně i „nečlenů“ strany, kteří tomuto aparátu zaručují naprostou poslušnost a respektování veškerých jeho příkazů a direktiv.

I když výsledky voleb budou v každém případě manipulovány a falšovány, budou lidé svou neúčastí, příp. i neplatnými listky vyjadřovat svůj protest proti režimu. Každá protestní akce, přesto že ji režim musí utajovat a potlačovat, má perspektivní smysl, jako součást stupňujícího se boje proti režimu.

slovenském tisku mnohokrát, v demokratickém tisku poprvé. Před Henri Nannenem již Neville Chamberlein prohlásil, že kvůli malému Československu přece nebude nikdo riskovat světovou válku. Such is life. Budoucnost ho přesvědčila o omylu. Byl bych skutečně velice nerad a nepřál bych panu Nannenovi, aby někdy po letech musel číst například v Paris Match úvahu z pera šéfredaktora, ve které by stálo asi toto – nikdo, kdo nepředpokládá, že by Sověti chtěli spáchat politickou sebevraždu, se nemohl divit, že jen klidně nepozorovali jak nebezpečně roste západoněmecký revanšismus a militarismus, a že proto zavčas zasáhli. Rudá armáda stojí na Rýně. C'est la vie. Politika a etika nejdou sice příliš dohromady, ale ani při politice nelze etiku zcela ignorovat. A myslím, že naivita se nevyplácí nikdy, zejména pokud jde o Sovětský svaz.

-v-

alexey kusák

o české politice

Česká politika vyrůstá – bohužel – z českého osudu. Tento osud byl po dlouhá léta určován politikou jiných, mocnějších a politiky zralejších národů a tato velmocenská politika nepřinášela českému národu mnoho dobrého. Ve svých projevech extrémních ho dokonce ohrožovala na životě, a to právě i taková politika, kterou Evropa a vzdělaný svět považovaly za pokrokovou. Mám tu na mysli například josefinismus s jeho tolerančním patentem, a přitom s jeho násilnou germanizací, s jeho prosazováním ideje jednotného rakouského národa a jedné řeči uvnitř rakouského císařství.

Není tedy divu, že český národ k samotnému pojmu „politika“ zaujal již od počátku poměr krajně nedůvěřivý. Politika byla pro českého člověka panským huncuťstvem, její epitelonem *consians* znělo „špinavá“ a v hovorové řeči tento pojem významově sklouzl do těsné blízkosti pojmu označujících nekalost, zálučnost nebo neprotrpkou nejasnost. A tak hluboko v řeči, v tomto vědomí a podvědomí národa, věží už zábrany, které Čecha oddělují od možnosti pozitivního výkladu politiky a znemožňují mu chopit se jí se stejnou neproblematičností a důvěřivostí, s jakou se řemeslník chytá klavíra nebo kleštil. To přitom zajímavé, jak se stejně neutrální pojem „technika“ posunul v české řeči do blízkosti pojmu označujících cosi vynikajícího, dovedného, lidsky ušlechtilého. Hovoří se o „skvělé technice přednesu“ (u klavíristy), o „technice nohou“ (u fotbalisty), či o „technických jemnostech“ (finesách) malby. Najde přitom pouze zrazenou v svých nadosebních a inteligibilních plánech – stahuje do svého soukromého okruhu, do své dílny, k svým důvěrným známým nástrojům a hmotám. Se skutečností, která ho přesahuje, se vyrovnává pomocí skutečnosti, kterou může přesáhnout on sám. Tato psychoanalytická ventilace funkce práce v životě českého

člověka by stála za zvláštní studií. Odtud také neustále zdůrazňování „zlatých českých rukou“, „zlatého dna řemesla“ a „fortelu“, jehož pomocí se stává Čech univerzálním mechanikem.

Postoj k politice jako k čemusi cizímu, co je možno pouze zvnějšku nazírat a nikoliv zevnitřku prohledat, jako k moci, která v moderní době nahrazuje slepé síly osudu a která námi hybe, aniž bychom měli možnost její pohyby ovlivňovat, jako k území, kam je nepovolán vstup zakázán a kde se odehrává tajemný pochod, záhadná transsubstanciací světa, to vše způsobilo, že český člověk v průběhu svých novějších dějin ztratil schopnost chápat politiku v její specičnosti jako oblast lidského konání, směřující k vykonávání a odporování moci.

Dvacet let demokracie za první republiky byla doba příliš krátká, než aby českému člověku postala k ovládnutí pravidel politické hry. To byl také jeden z důvodů, proč se mnoha Čechům proměnila i demokracie ve staré schéma ovládnutí, na politiku, kterou dělají „páni nahore“ a na kterou „my dole“ doplácíme. Ostatně, krátká samostatnost byla skutečně poznamenána liživými situacemi, takže se česká demokratická politika mohla jevit občanům nové republiky jako nová tvář staré šalvy. V tomto „tak krátkém a tak intenzivním“ (M. Kundera) dvacetiletí vznikly také nové citové úrazy našeho vědomí, ať už pocházely z doby hospodářské krize nebo Mnichova. Český národ vstupoval do války a do poválečné doby jako jedinec vnitřně zraněný, který reaguje více na minulost, již prožil, než na přítomnost, již prožívá. To mělo dalekosáhlé důsledky. Především však onen, že si český národ byl ochoten tu více tu méně dát skutečnost vytvořit a tedy zmanipulovat, než aby byl schopen ji naprosto věcně přeflést.

Zdá se, že teprve poslední vývoj vytváří předpoklady pro nové chápání politické skutečnosti i její skutečné podobě a plnatosti. Uzavírá se jedna epocha českého duchovního vývoje, přichází doba bilancování a hledání nových obzorů. Pro českou politiku to platí více než pro jiné obory. Aby se však před ní mohly otevřít nové obzory, k tomu je zapotřebí zamyslet se nad jejími dosavadními nedostatky.

Bylo by omylem se domnívat, že jenom mocenské přepisy mohou přinést Čechům novou politiku. Určité změny mohou pouze poskytnout příležitosti politikům, kteří si jsou vědomi příležitosti.

Takoví politikové musí však ověřit politiku jako specifickou metodu myšlení, jako zvláštní soustavu znaků, jako způsob řeči. Aby však mohli takoví politikové vyrůst a aby mohli působit, k tomu je zapotřebí, aby také celý národ něco věděl o moderní politice a aby mezi ním a jeho zástoupci vznikalo na základě tohoto poznání nové srozumění.

Naše pojetí politiky vyrůstá z postavení národa, kterého politika znásilňovala, a který tedy viděl politiku pouze jako nástroj nemravné, nahé a bezostyšné moci. Jestliže tedy sníl o vlastní politice, musel nezbytně dospět k zrcadlovému obrazu této nemravné politiky.

Český sen o světové politice je tedy snem o politice založené především na etických ideálech, na mravních zásadách, na vyšších morálních principech. Rekneme hned, že pro metodu moderní politiky není osudovějšího nedorozumění než právě takový přístup.

Z tohoto morálního hlediska se nepolitickými akty v našich dějinách staly zavraždění svatého Václava, upálení Jana Husa a po nich každý mučednický čin. Toto pasivní chápání politiky je především odsouzeno k nezdaru, vede ke zklamání, sebestlosti a zhroutění a na jeho konci je nevěra v politiku vůbec a její negace. To rozpoznal už Havlíček a to je také základní téma prací Masarykových, jehož hlavní zásluhou o českou politiku je popření těchto tradic a vyvození politických důsledků z této kritiky.

T. G. Masaryk se nebojí klást otázky, které by ještě dnes zněly [a mnohdy asi znějí] takřka svatochrátně: „Proč musil Hus podstoupit smrt... byla smrt ta skutečně nutná a neodvratná? Proč Luther dovedl žit? [Masaryk: Česká otázka, Praha 1909, str. 225]. A dále Masaryk hovoří o naší „přímé náklonnosti k mučednictví“, v níž „se jeví zvláštní pasivita našeho charakteru“.

Nejvyšší mravní hodnoty – jako je například obrana pravdy i za cenu smrti – se tak nestávají Masarykovými automaticky nejvyššími hodnotami politickými. V tom je jeho nesmírná metodická zásluha, že v praxi dovedl rozpojit hlediska politická a hlediska etická a že se dovedl kriticky a skepticky podívat i na historická fakta i na národní vědomí již pevně usazená, petrifikovaná. Přitom ovšem zůstává velkým etikem, který ve svých teoretických úvahách politiku etice dokonce podřizuje. Neustále však má na zřeteli politiku jako zvláštní, na nic jiného neredukovatelnou společenskou funkci. „Politická praxe není pouhou a logickou důsledností z principů teoretických“ (Palackého idea národa českého, Praha 1947, str. 43) napsal kdysi, přičemž teoretickými principy tu rozuměl právě poslušný morální.

Plá-li se kdo na tajemství Masarykova politického úspěchu, a

tim bezesporu založení samostatné republiky je, musí hledat odpověď především zde, v metodě. V novém přístupu k politice. Masaryk ví, že „o spravedlnost vždy jen slabší stáli a ji se domáhali“ a zná i hořké důsledky tohoto zjištění: „Život je boj a ten boj je právě malým a slabším těžký...“ (Česká otázka, str. 226) Iluze, že by tedy nějaký všeobecný princip spravedlnosti byl fidičím silou ve světové politice a že by tedy z něho automaticky se dala odvozovat politická spravedlnost pro ty, kdo se jí dovolávají, je Masarykem předem vyloučena. Ne tedy čekat, až nás svět spasí, ale naopak pracovat k tomu, jak zni Masarykovo klíčové místo, aby se vědělo, že „česká otázka je otázkou celého světa, nejen nás“. (Problém malého národa, Praha 1947, str. 29). To byla idea velice jasně vyjádřená: stát se natolik součástí světa, aby tento svět bez nás už nemohl nadále existovat. První republika tento cíl nespínila. Když přišla doba zkoušky, svět o nás nevěděl. Byli jsme pro něj pouze „dalekou zemí“ a „lidem, o němž my nic nevíme“ (Chamberlain v britském rozhlasu 27. září 1938, citováno podle E. Beneše: Mnichovské dny, Praha 1968, str. 337–338).

Byla to chyba světa? „Proč český národ toho nedovede, aby o něm svět věděl?“ (Problém malého národa, str. 20), ptá se Masaryk už roku 1905. A dodává: „To je naše vina“, a ukazuje na příklad Maďarů, kteří byli ve snahách o svou lehdejší evropskou integraci úspěšnější. I to je důležitý rys Masarykovy metody politického myšlení: ne sebestlosti nad zmařeným údělem, ale kritika vlastních omylů. V tom, že pro kritiku neexistují žádná tabu, měl Masaryk naprosto jasno. Nevěřil nikdy, že „národ sebe musí pokládat za neomylný, za ideál ideálů“. (Problém malého národa, str. 20) Proto mohl s tak čistým svědomím jít do rukopisného zápasu.

Stále znovu se Masarykovi do jeho úvah vrací základní otázka politické metody, která by odpovídala jak současnému stavu moderního myšlení, tak i pozici malého národa. „Musíme si uvědomit, jak malý národ může řešit svou otázku vlastním způsobem co do věci i co do metody“. (Problém malého národa, str. 21) Aby však taková metoda mohla být vůbec vypracována a s úspěchem užita, k tomu je zapotřebí zvláštního politického vzdělání. „Čestí politikové musí... to dovést, aby pro své národy národy užili všech vymožeností vědy moderní...“ (Česká otázka, str. 189) „Rozhárností a nepevností osnovných pojmů“, píše také Masaryk, je neduhem, kterým naše politika trpí už tradičně.

Masaryk také už ví, jak se ze slabosti české politiky rodí její velikánské sny, její falešné iluze o vlastní důležitosti, která by byla dána sama sebou, bez našeho přispění, a konečně i představy o našem zvláštním poslání. „Myslit,

že můj národ je vyvolený, pokládá bych za hřích.“ (Problém malého národa, str. 20). A jinde píše: „My Čechové neprotestujeme mezi Východem a Západem [Česká otázka, str. 197] a protestuje tak proti rodící se myšlence českého mostu. Na mnoha místech pak napadal Palackého ideu, že našim univerzálním posláním je boj proti Němcům. Takový úkol se mu zdál nicotný a zároveň zatemňující náš myšlenkový horizont falešným nacionalismem.“

Česká politika po Masarykovi – reprezentovaná Edvardem Benešem – byla však právě metodicky velmi nepevná, a právě pro tuto svou slabost podléhala iluzím o českém poslání a z politiky mostu učinila svou nosnou ideu, která měla zaručovat naší další národní existenci. Metodická nepevnost se projevila dvojím způsobem: především v tom, že si nesprávně vymezila oblast politiky jako aplikovanou sociologii a současně jako nejvyšší umělecký projev. Toto pojetí politiky jako vědy i umění muselo vést k hybridnosti politiky, která pak nebyla ani uměním ani vědou a co horšího ani politikou. Koncepce politiky jako tvůrčího umění je pojetí na výstost romantické, pro moderní dobu naprosto nepoužitelné. Podle Beneše tvoří politik jako sochař, jenže z jiného materiálu, jímž je mu společenský život. Do tohoto materiálu pak vkládá své plány, sny, přání, city. „Krátkce sebe sama. Chce vytvořit ze společnosti svět, jak si jej sám představuje.“ (Demokracie dnes a zítra, Londýn, 1942, str. 208). Toto přecení politiky jako subjektu vede pak k přecení oněch složek politiky, kde se právě subjekt může nejlépe uplatnit, totiž k přecení diplomacie a diplomatických metod. Proto také celá koncepce Benešovy politiky je postavena na diplomatických jednáních, na Společnosti národů, na pacifistických paktích, na metodě arbitráže – a tam, kde diplomacie narazí na tvrdou realitu velmocenských zájmů a ztrácí možnost použít svých metod, se hrouští i celá Benešova politika.

Nesprávná metoda vede k nesprávnému hodnocení politických faktů, k nesprávné interpretaci celých úseků moderní politické skutečnosti. Tak se stalo, že Beneš nebyl schopen pochopit podstatu stalinismu a jeho vývojový trend i nebezpečí, které z tohoto trendu hrozí Československu. Dival se na sovětský systém odlišně moralisticky, navíc natolik naivně, že věřil tomu, co o sobě prohlašuje druhá strana. Působí takřka komicky, když si dnes čteme Benešovo srovnání demokracie a sovětského systému. Podle Beneše mají oba systémy „pro celou řadu koncepcí a zásad filosofických a mravních základnu stejnou: uznávající rovnost lidí a národů, jsou universalistické, humanistické, internacionální a pacifistické. Uznávající společenství vědy a pravdy všem lidem a národům, jsou racionalistické a intelektua-

Nejdříve mi dovozte otázku osobní. Jaké byly vaše osudy od doby, kdy jste opustil Československo a čím se zabýváte teď?

Do USA jsem přijel v dubnu 1969 na stipendium Fordovy nadace. Prvních šest měsíců jsem se seznamoval s americkým systémem, navštívil jsem jich několik desítek a projížděl jsem Spojené státy křížem krážem. Poté jsem působil jako hostující profesor na univerzitě v Jižní Karolině, kde jsem přednášel srovnávací ekonomické systémy. Současné jsem psal výzkumnou práci pro Institut mezinárodních vztahů a měl také několik přednášek na kanadských univerzitách. Letos na jaře mi Carleton University v Ottawě nabídla řádnou profesuru, kterou jsem přijal. Před-

rozhovor slávy volného s radoslavem seluckým

naším marxistickou teorií, soudobé komunistické myšlení, srovnávací socialistické systémy a vedu seminář, zabývající se zkoumáním různých modelů socialismu a různými interpretacemi marxismu. Když se to tak vezme, přednáším v podstatě totéž, co bych přednášel v Československu, kdyby polednová reforma nebyla známena sovětskou intervencí.

Žijete na Západě již přes dva roky. Navíc se profesionálně zabýváte srovnávacím různými ekonomickými systémy. Kdybyste měl tedy srovnat Československo s Kanadou.

Každé stručné srovnání musí být nutně povrchní. Kanadská společnost není tak záměrná jako americká, je ovšem záměrnější než společnost Československá. V některých směrech (Welfare systém, částečně socializovaná lékařská péče) připomíná některé západoevropské země, zejména Anglii. Životní úroveň je zde nepoměrně vyšší než v Českosloven-

sku, je však méně vyrovnaná – roz-
pětí mezi bohatými a chudými je mnohem zátelnější. I když musím zase říci, že mnoho chudobných by ve střední Evropě považovali za velice dobře prosperující občany. To je důvod tím, že znaky záměrnosti jsou v Kanadě jiné, než v Evropě. Rozhodně k nim nepatří ani auto ani rodinný domek se spoustou spotřebičů. To je totiž víceméně samozřejmost. Každodenní život řadového občana je zde klidnější a hlavně pohodlnější, a to nejen ve srovnání s Československem, ale i se západní Evropou. Pro životní úroveň je charakteristická převaha soukromé spotřeby nad veřejnou. Volný čas tráví lidé kanadským typickým způsobem. Lovem, rybařením, turistikou, také vodními a zimními sporty.

Myslím si však, že i za ty dva roky, co jste na americkém kontinentě, se leccos, zejména pokud jde o ekonomickou situaci, změnílo. Bobažel, myslím, ne právě k lepšímu.

V tom máte pravdu. V současné době prožívá Kanada obřížné období. Vysoká nezaměstnanost (až něco přes půl miliónu lidí) se stala vnitropolitickým problémem číslo jedna. Zdá se, že důsledky desetiprocentního importního cla, zavedeného v USA nedávno rozhodnutím presidenta Nixona, budou mít pro Kanadu významnější důsledky, než pro jiné obchodní partnery Spojených států. Kanada nyní hledá dlouhodobou nosnou hospodářskou koncepci. Není to tak snadné, jak se na dálku může zdát. Ostatně, sami máme zkušenost, jak obtížné bylo hledání nové ekonomické koncepce u nás v Československu. Víte sám, že nám trvalo řadu let, než od poznání, že je nutné zásadně změnit systém fungování ekonomiky, jme ji schopni dojít k adekvátnímu reformnímu modelu. Ovšem Kanada má proti nám jednu velkou výhodu. Najde-li skutečně vyhovující řešení, nemusí se obávat, že by ji někdo kvůli tomu okupoval.

Hovoříte o nové ekonomické koncepci v Československu. Je spojována se jménem profesora Šika. Pokud si vzpomínám na vaše články v Československu, měl jste však k Šikovu modelu některé výhrady.

Abych to upřesnil. Vždy jsem souhlasil s koncepcí tržního socialistického hospodářství a neměl jsem proto také zásadní námítky proti Šikovu modelu. Měl jsem ovšem některé odlišné představy o konkrétních opatřeních hospodářské politiky, než jaké měl profesor Šik. Ovšem, to je snad zcela přirozené. Těžko najde dva ekonomy a zejména Československé ekonomy, kteří se shodnou ve všem. Dnes to však již není důležité. Hospodářskou politiku v Československu určují, bohužel, zcela jiné síly, než ji určovaly v roce 1968. Osobně jsem stále pevněji přesvědčen – a to je důsledek více než dvouleté zkušenosti se západními ekonomikami – že socialistické tržní hospodářství je optimálním modelem pro Československo. Dokonce bych řekl, že je neadekvátnější socialistickému cíli, čili plnému rozvoji výroby a jeho tvůrčímu sebeuplatnění. Předpokladem tvůrčího rozvoje člověka je jeho aktivní účast na tvorbě politiky, na hospodářském i politickém rozhodování, na modelování forem politického systému. Příkazný systém sovětského typu zcela vylučuje řadového občana z účasti na tvorbě politiky, kdežto samosprávný tržní socialistický systém jeho účast na tvorbě politiky přímo vyžaduje.

listické. Společně a stejné dobro všem lidem a všech národů je jim měřítkem veškeré sociální a veřejné morálky." (Demokracie dnes a zítra, str. 189). Že to nejsou jen Benešovy spekulativní myšlenky, ale že je za nimi skryto hodnotné konkrétní historické skutečnosti, dokazuje Beneš na místě, kde se zmíní o sovětské liberalizaci a vidí ji kromě období "pu také „v posledních letech předválečných", kdy „se odstraňovaly některé strohosti a přehnanosti sovětského systému, vzešle z nasilné hospodářské revoluce". Beneš zde silněji druhou vlnu sovětské liberalizace do let, kterou dnešní — a nejen západní — historiografie považuje za vyvrcholení stalinismu se všemi jeho hrůznými projevy v politické sféře. A zase: toto konkrétní historické hodnocení není poplatno u Beneše nějakému jinému názoru, který by přejal, ale naspak je za ním znát znalost sovětských pramenů, právních a sociálních fakt, jak je ovšem Benešovi seřadila jeho sociologická, a tedy nepolitická metoda. O tom, že na konci třicátých let, tedy na vrcholu stalinistických čistek a jezozitiny (1936–38) šel Sovětský svaz „na pravo", svědčila Benešovi tato fakta: „Návrat k omezenému individuálnímu majetku v zemědělství, vypisování státních půjček s úrokovou mírou, zakládání úvěrových bank a ukládání peněz na úrok, zachování omezeného dědičného práva, stanovení poměrně nízké výdělkové daně na dost vysoký osobní příjem atd." (Demokracie dnes a zítra, str. 193 až 194). Je zajímavé sledovat státníka, pro něhož politický vývoj tak významného, jak se tu mylí nejen v celkové interpretaci, ale jak u uvnitř této interpretace — kdybychom ji přijali za svou — se dopouští v detailech nepřesností: vydával například nízkou daň na vysoký příjem nemůže být v Sovětském svazu třicátých let považováno za projev demokracizace, nýbrž naspak za zvýhodňování těch, kdo takové vysoké příjmy mají, to jest členů vládnoucí vrstvy, a tím za utužování byrokraticko-centralistického systému. Podobně neuváženo je hodnocení znovuzavedení státních půjček nebo zakládání úvěrových bank — to byly jen projevy pokračujícího sovětského etatismu.

Z takových důlků i nesprávných interpretací politické skutečnosti, zavinených nesprávně užitou metodou, vyrůstá pak Benešova politická koncepce poválečného vývoje Evropy a Československa. Benešovy myšlenky představují určitý typ teorie konvergence, vzájemného sblížení kapitalistického a socialistického systému vlády. „Soužití a dokonce i vyrovnaní je zásadně možné", píše o tom Beneš, a to na základě tří zásad: ideologické tolerance, podstatných koncesí ze strany demokracií sovětskému systému v oblasti sociální a ekonomické a konečné koncesí politických ze strany Sovětského svazu. Měla to být tedy jakási politická arbitráž.

Jestli tedy bereme v úvahu, že Československo se zave vělni rychle vrátit k sovětskému ekonomickému modelu, musíme zřejmě předpokládat, že se to brzy projeví v chronické známých poruchách.

Podívejte se, i když jsem si jist, že příkazný systém není schopný zajistit dlouhodobě rovnovážný a dynamický růst, nechci tento systém podceňovat. I v jeho rámci lze dosahovat různých hospodářských výsledků. Vše závisí od toho, pro jaké hospodářské priority se mocenské centrum rozhodne. Zdá se mi však, že po loňských událostech v Polsku si každá země východní Evropy moc dobře uvědomí, zda si může dovolit opomíjet společné zájmy obyvatelstva. A tak třebaže příčiny, které v Československu vedly k hluboké ekonomické, politické a morální krizi nejen trvají, ale navíc k nim přibyl i faktor okupace a ztráty státní suverenity lze předpokládat, že bude-li režim jen trochu prodávavý, bude se snažit uspokojovat aspoň hlavní hospodářské potřeby obyvatelstva. Dosáhl by tím aspoň částečného zmírnění stresu, ve kterém doma žije tři milióny lidí. Ovšem nevěřím, že se to může podařit. Předpokládám téměř třicetiprocentní podíl investic na národním důchodu,

Poslední zásadu vyjádřil dokonce Beneš velmi kategoricky: „V oboru politickém režimu demokracie svobody a v odbourávání dočasné diktatury proletariátu musí systém sovětsko-socialistický udělat naprosto podstatné a rychlé koncese systému poválečně přebudované demokracie." (Demokracie dnes a zítra, str. 195) Beneš ovšem zapomněl dodat, co se stane, když systém sovětsko-socialistický tyto koncese, které udělat musí, neudělá. A tak právě v této kardinální otázce se ukázala v plné míře slabina politiky, která používá materialistických metod. Etika nám říká co se musí udělat, je kategorická a nepředpokládá žádné alternativy. U morálky, která vychází z absolutních předpokladů a má docházet k absolutním uzávěrům, je tento způsob oprávněný a jedině možný. V politice je však alternativní myšlení poznávacím znamením pro správnost metody.

Cesta od Masaryka k Benešovi je tedy poznamenána regresem v kvalitě politického myšlení. Je to svým způsobem paradox, protože Beneš je považován více za politika než Masaryka, o kterém se tradičně v Čechách soudí, že byl více filosofem, „profesorem", než politikem. Ze byl Masaryk duchem filosofičtější, teoretičtější než Beneš, je nesporné. Rovněž je nesporné, že Beneš vykázal ve svém životě větší politickou činnost — kvantitativně — než Masaryk. Ale právě zde se ukazuje, že metoda, teorie, je více než pouhá praxe. Benešova teoretická a filosofická nepřipravenost a jeho operování pouze na úrovni sociologie a psychologie byly pro českou politiku pohromou. Masaryk neustále zdůrazňoval potřebu teorie pro politickou praxi, jeho rozhled i publikační činnost byly impozantní a jeho výkony v oblasti politiky byly výsledkem přesného uchopení věci a rozlišení mezi filosofií, etikou a vlastní politikou. U Beneše však neustále narůstalo v logické skoky, nedomyšlenosti, vágní pravdy a metodickou neurčitost. Tam, kde ho nová matérie nutí hledat nová řešení, zaráží nás konfuze jeho výroků. Tak v úvahách o nové demokracii užívá bez rozpaků marxistických termínů — ačkoliv marxismus je mu bytostně cizí, jak to i sám prohlašuje — nebo si osvojuje myšlenky, které se nesnáší s duchem demokracie. Beneš načrtává obraz budoucí poválečné demokracie: „Bude to značná proměna společností dosavadní s celým systémem právní nadsťavby" (str. 202, podtitul A. K.). Změna této „nadsťavby" bude doplněna podle Beneše také různými opatřeními sociálního oharkteru, například všeobecným nemocenským pojištěním a starobním zaopatřením, ale také „základou povinnosti práce" (tamtéž, podtitul E. B.). Beneš se také pokouší o kritiku předválečného stranictví. A zase: nikoli politická hlediska jsou v popředí, ale psychologická. Nepochť z psy-

(pokračování na str. 6)

petr vinohrad

36 pytlů

Bylo jich šestatřicet a seděly v úhledné řadě. Za ten měsíc se s nimi naučil zacházet.

Měsíc. Předtím maturoval a večery loučení v Vltavě.

Svazování mu nejdříve dělalo potíže, melamin se nepřijemně lepil na prsty. Pak chytit tempo. Sundat s držáků, zavázat, položit na stůl, švihem přehodit na dvoukolák a odvést na vyhrazené místo. Před dvěma měsíci šprtlí na maturitu, nyní automat, tupý a nemyslivý automat.

Deset minut do naplnění dalšího pytle. Sedět se nemá, musí se sledovat odštěpící se ručička vah. Teplý melamin je živý jako olovo, stačí nešťastný pohyb při sejmání s váhy a bílý prách se rozleje po podlaze. Bagarčata a modráky měl již několikrát zabílené. Výkřiky dělníků, nadávky mistra. Rozuměl jen gestikulaci a omloval se anglicky. Bylo mu trapné.

Někdo mu poklepal na rameno: „Mandžáro! Aha, smi jít svačit. Ne, svačit ne, pouze jíst. Ve dvě ráno se přece nesvačí. Končíte první jídlo po čtyřadvaceti hodinách! Musel šetřit, aby vůbec mohl začít jíst."

Poděkoval dělníkovi, který si stoapl na jeho místo. Má čtvrt hodiny volna, čtvrt hodiny bez melaminu.

Kromě mistra jsou všichni cizinci. Španěle, Italové, Turci. Nejprve si myslel, že mu pomohou s němčinou. Z domova uměl sotva několik základních slov, vyjma věty Ich liebe dich. Melaminu však lásku vyznat nemohl. Cizinci hovořili svou mateřštinou a nic nezmámalo. Pracovat, jíst a spát. Ze dne na den. Pokoušel se vysvětlit, odkud je a proč odešel. Ptali se ho, kdy pojede domů na dovolenou. Byli na něj milí a přátelští. K mistrovi byli zdvořilí. S chutí se zakusil do chleba. Vytrávil mu škoda, že si nekoupil o krajíc víne. Měl by pořádně jíst, za tu dobu shodil devět kilo. Co by to mu řekla máma?

V místnosti byla teplota a jemu se zavíraly oči. Nemá usnout, musí vystřídát dalšího. Rukávem si utírl pusku a utírl melamin. Ještě deset minut s cigaretou a pak čtyři hodiny do konce pracovní doby. To už nějak vydrží. Potom na něj čeká postel a dlouhé odpoledne. Kam by mohl jít, s kým by si mohl promluvit? Šel by sice do kina, ale neměl by pak peníze na jídlo. Musí si taky konečně koupit nějaký talíř a příbor. Nejdříve se však pokusí spočítat, zda-li mu na to z výplaty vyjde.

Od šel bo vytrhlo prudké otevření dveří. Turek ze sebe sypal spoustu slov a on vnímal pouze intonaci. Bylo mu jasné, že onu čtvrt hodinu

přetáhl. Omluvně se usmál a vydal se do opětného objetí melaminu.

*

V šet hodin přišla první směna. Byli vyspalí a svěží. Předal záznamy o naplněných pytlích a šel se vysprechat.

Pod horkou vodou měl blažený pocit. Nejkrásnější chvíle z celého dne. Šla z něj pára, mýdlo ho osvobodilo od bílého prášku. S kruhy pod očima a s vidinou uslané postele vyšel do ranní mlhy.

Spal až do tří odpoledne. Co teď? Přepal ho úzkost. Zase být sám? Ne, rozhodl se, že půjde do města. Vzal si peněženku, kde měl všechny peníze.

Třeba bude někdo v blízké restauraci. Někdo z továrny, s kým si alespoň v mlčení sedne k jednomu pivo.

Věšel do lokálu a rozhlédl se kolem. Seděli tam čtyři, které znal od vidění. Pozvali ho k sobě a objednali mu pivo. Něco mu říkali a on přikyvoval. Pak mluvil on — česky, anglicky a německy. Chápal se usmíval a plácali ho po zádech. Uvědomil si, že se namáhá zbytečně. Byl však spokojen, protože nebyl sám.

U vedlejšího stolu seděla dvě děvčata. Tránila se povýšené a nepřístupné. Ostatní se na ně smáli a dělali poznámky. Přidal se k nim. Pokusil se primitivní němčinou navázat rozhovor. Odpověděla mu mlčením. Jugoslávce prohodil: „Du auch nichts Deutsche, du Gastarbeiter."

Takže on není Němec a nemůže očekávat, že by ho alespoň někdo bral na vědomí. Copak je dvacetiletý kluk tak nebezpečný, že se jej každá holka bojí? Napadlo ho, že z něj nemají strach. Ne, strach to není, pouze opovržení. Je pomocný dělník, Gastarbeiter. Minulý týden si vzal slovník, aby si přeložil výraz „Gast". Tedy host. Host koho? Misto chleba a soli, pouze pepř a led. Host do domu, hlíl do ruky.

Děvčata zaplatila a bez jediného pohledu odešla. Připadalo si zjeckování. Ale proč jenom proto, že neumi německy a je pomocným dělníkem? Dá mu vůbec někdo právo se bránit? Má o toto právo prosit, či si ho vydobít? Rozhodl se pro boj.

*

Nechal na stole peníze a rozloučil se se známými. Na čerstvém vzduchu ho osvanula nádej. Pojede do města a tam se určitě ztratí.

Podíval se na hodinky. Za chvíli zavazují oběhody. Nic si nekoupil, nelitoval toho. Dnes bude mít velký den. Ty tři hodiny do začátku noční směny musí využít. Musí ukázat sobě i jiným, že se o sebe dovede postarat. Dnes si koupí teplou večerku a nebude myslet na peníze.

Nastoupil do tramvaje a zjel do středu města. Nádražní čtverc. Znal ji dobře. Bylo to jediné útočiště před samotou. Procházel se po ulicích a

Poslední dokument RVHP, přijatý v Bukurešti, je velmi obecný a komentáře k němu velmi vágní.

Často, když uvažujeme, se zabýváme politickými prognosami. Hledáme síly i protisíly, které bud vyhrávají nebo brzdi pokrok. Ovšem myslím si, že ve všech těchto úvahách hraje ekonomika podstatnou roli. Jak se tedy cy díváte na budoucí vývoj?

Myslím, že toto desetiletí bude rozhodující. Dnešní politické poměry přerůstají těsný rámec rozděleného světa, který vznikl jako důsledek druhé světové války. To zaprvé k té politice. A zadruhé. Zdá se mi, že nejen takzvaný socialistický, ve skutečnosti tedy příkazný systém, ale i keynesiánský vyčerpalo své možnosti. To tedy znamená, že obě pulky rozděleného světa musejí nutně hledat nové formy pro rozvoj svých ekonomik. Nutnost ekonomických změn koresponduje s nutností změn politických. Západ, a o tom nepochybují, potřebné změny provádět bude. Má k tomu dostatek vnitřních sil. A budou-li úspěšné, mohou uspišit i reformu dnešních systémů ve východní Evropě.

Děkuji vám za rozhovor.

sledoval výklady. Šel kolem kina. Vzpoměl si, že tady viděl první film. Na obrázcích samá nahota. Tenkrát si koupil lístek dvě hodiny před začátkem. Myslel, že budou mít vyprodáno. Hleděš bylo téměř prázdné. Několik pubertálních hochů a několik spících postav. Spínn ve tmě nebylo vidět.

Na ulicích se rozsvítila světa a on měl pocit, že by si někde měl sednout. Prohlížel si nápisy a uviděl prázdný bar.

V rudém temnu rozeznal několik pohupujících se postav. Sedl si k nejbližšímu stolu a zapálil si cigaretu. Neměl v úmyslu dlouho zůstat.

„Was trinken Sie?" téměř si servírky nevěřil.

„Whisky!" dnes nechtěl šetřit. Za malou chvíli před ním stála sklenička. Chtl se napít, když k jeho stolu přistoupila dívka.

„Je tu volno, že?" Přikývl. Byla tišhá, asi šestnáct let.

„Jmenuji se Renata." Nevěděl, má-li se také představit. Zeptal se, jestli také mluví anglicky. Řekla „yes". Cítil, že je šťasten. Nyní si mluže s někým promluvit. Nyní může říci vše, co se o něm za tu dobu nabromadilo. Sypal ze sebe slova a dívka se smála. Byl ji vděčný. Řekl jí, že od ní nic nechce, jen aby poslouchala. Přikývla. Zeptal se jí, jestli sem chodí často. Smála se a on s ní. Byl šťasten!

Dívání se na tančící. Měl strach, aby se ji nečím nedotkl. Báł se, že mu šetší znovu unikne. Vykoktal ze sebe německy — sním prosit. Souhlasila.

Tančili v zář rudých reflektorů a on ze sebe chrlil otázky. Usmívala se a mlčela. Uvědomil si, že mu nerozumí. Zmkl. Tážav se na něj podívala a řekla, že je unavená. Kývl. Šli si sednout.

Odněkud se znovu vynořila servírka. S úplnou samozřejmostí se na něj obrátila, co bude pit dáma. Dálo mu, co se od něj bude očekávat. Na ústup bylo pozdě. Dívka si objednala whisky na jeho účet. Dvě whisky a jeden týden o chlebu.

Přitukli si a dívka se na něj usmála.

„Vy máte hezké hodinky, ty byly jistě drahé," položila svou ruku na jeho a začala si hrát s řetízem. Hodinky měl po otci, byly třicet let staré.

V dlebu si představil svou peněženku. Kolik se platí za whisky, kolik se platí za zájem o hodinky a ruku, na níž jsou našteny?

Dívka pila whisky jako čaj. Napadlo ho, že servírka obsluhuje pouze je. Přál si být docela někde jinde. Pak přišla znovu a požádala ho, aby zaplatil. Prosebným pohledem se zeptal, kolik.

„Siebz..."

Roznměl ji špatně. Vytáhl peněženku a pečlivě odpočítal sedmáct marek. Servírka se na něj přivětivě usmála a omluvně řekla, že sedmdesát. Polilo ho borko. Zaváhal. Dívka stáhla svou ruku nazpět.

Vyndal všechny peníze a spočítal je. I s drobnými asi šedesát pět marek. Řekl, že více nemá. Ostatní si prý nechal v hotelu. Servírka se podívala na dioknu.

„Ten zbytek za Vás zaplatím, přistě m to dáte," řekla Renata. Přistě! Nevěděl, má-li poděkovat či nenávidět. Poděkoval. Servírka shrábla peníze a dívka ostala. Zmizela ve tmě.

Postavy tančily plouzák a on se díval na místo, kde ještě před chvílí seděl jeho šetší a porozumění. Vstal, aby přestal být světlákem. Šel po ulici a vyhýbal se lidem. Chodila kolem něj šetší a porozumění a čekala, až si je koupí. Už je nechtěl, přál si být znovu sám.

Za hodinu na něj čeká bílý prášek. Melamin, který dosud nenáviděl. Melamin, který mu musí ukázat, jak si znovu může opatřit šetší. Šetší, ale sám a v sobě.

Dopis z domova

... vlastně vám ani nepíšeme z domova, ale z Rakouska, kde jsme na dovolené. Díky našim známým jsme si měli možnost přechíst všechny Texty a je nám smutno při pomýšlení, že se vrátíme domů a tam budou opět jenom cenzurované noviny, v nichž čteme, jako dlouhá léta před rokem 1968, jenom sem tam mezi řádky, a to ještě vlastně ani nevíme, zda to tam chtěl autor dát nebo to prostě jenom vyplynulo ze souvislosti. Ale vrátíme. Přijeli jsme s manželkou sami, děti zůstaly doma, a i když jsou velké a asi by se samy obešly, my si již netroufáme začít zcela od začátku. To, co jsme si doma vybudovali za dvacetileté manželství, nás táhne zpět. A potom samozřejmě ještě mnoho jiných věcí. Ale ty konečně jistě táhnou i vás. Ale proč vám vlastně píšeme. Pokuste se, aby se více Textů dostávalo do Československa. Z různých poznámek dnešních politiků či reportérů sice mnozí doma vědí, že existuje a že těm nahofe leze na nervy, ale my jsme dosud neměli to štěstí jej doma sehnat. A že bychom ho právě tam potřebovali, o tom vás snad nemusíme ani přesvědčovat. A co je doma nového? Nic, všechno jakoby vjelo do starých kolejí, jenže tak trochu jinak. Více lidí si z toho dělá legraci a skutečně věří opravdu jen strašně mizivé procento lidí. A to ještě nikdy nevíte, zda to jen tak dobře nehrají. Zdravíme vás a prosím vás, vydržte s vydáváním a nezapomínejte na nás doma.

Dopis byl podepsán, ale z pochopitelných důvodů tentokrát vynecháváme i iniciály. — Pozn. red.

ex

Populární zpěvák Karel Gott vystoupil včera večer v televizi a vyslovil se k pověstem, že emigroval. Rekl, že prodloužení jeho pracovního poměru v NSR se zámerně zkracovalo. Ukázal několik útluků v západoněmeckých novinách, jež nepravdivě informovaly veřejnost. Jeho nejdelší turné potrvá tři měsíce (pět týdnů z toho už má za sebou). Ještě jednou se přeruší, přijede do Prahy a zúčastní se jako řádný občan republiky voleb. Nabídl také svou účast na slavnostním koncertu ve Smetanově síni, kde zazpívá několik písní, v nichž vyjadřují svůj vztah k tomu, co se děje u nás doma.

Svobodné slovo 20/10/71

text 71

československý nezávislý měsíčník

Czechoslovak independent newspaper — Tschechoslowakische unabhängige Zeitschrift

Herausgeber BOHEMIA e. V. Verantwortlicher Redakteur Zdeněk Salaquarda.

Vydává BOHEMIA e. V. Československý Culturel Committee. Řídí redakční rada. Předseda: Adolf Müller. Odpovědný redaktor: Zdeněk Salaquarda.

Adresa redakce: 8 München 22, Postfach 207. Bankovní spojení — Bayerische Vereinsbank München. Mauerkircherstr., BRD. Konto Nr. 863 750, nebo Postcheck München Konto Nr. 2306 60.

Podepsané články nemusí vždy vyjadřovat názor redakce. Nevyžádané rukopisy se nevracejí. Toto číslo vyšlo 29. 10. 1971. Uzávěrka čísla 20. 10. 1971.

Cena tohoto čísla 2,— DM.

Titul: LOGOS, München 19, Bothmerstr. 14.

● Dcera z dobré funkcionářské rodiny, členka SSM se vrátila ze zájezdu do Egypta a vykládá samozřejmě otci o pyramidách a jiných pamětihodnostech, která tam viděla.

„Představ si tati, že některé kameny, byly pokryty hieroglyfy.“

„Doufám, holka, že si nějaký z nich nechytla.“

● Vystoupení dirigenta Karl Böhma s Českou filharmonií bylo na letošním Salzburšském festivalu označeno za jeden z vrcholných zážitků, vedle koncertu Karajanova.

● Rangers, je název skupiny, která se dostala v posledních měsících na výslunni diváckého zájmu. Svědčí o tom vyprodaná představení, včetně Lucerny i to, že skupina má na svém kontě již více než milion prodaných desek. Svou první desku natočili Rangers před třemi lety.

● Soubor Kladivadla hraje nyní v nové adaptovaném Divadle hudby v Ústí nad Labem. První premiérou bude úprava Klípcerova Hadriana z Rimsů. V reprízách uvádí Kladivadlo hry F. Saganové Zámek ve Švédsku a Někdy i housle.

● K 90. narozeninám P. Picassa uspořádala Národní galerie výstavu jeho obrazů ve Sternberském paláci v Praze.

● Ústecká opera natáčí koncem října pro Supraphon se souborem Collegium Musicum Prahen se hudbu starých mistrů.

● Československá televize uvádí v režii Evžena Sokolovského šestidílný seriál z venkovského prostředí, nazvaný Hostinec u Kotáříků, který napsal Miloslav Stehlik. V seriálu, který se skládá z komických i tragikomických příhod vystupuje řada známých herců, např. L. Pešek, B. Záhorský, Č. Randa, J. Vala, M. Hynková, V. Budilová a další.

● S platností od 1. listopadu zvyšuje Československá pošta většinu poplatků za poštovní balíky do ciziny.

● Divadlo Spejbla a Hurvínka zahájilo 15. října své turné po Německé spolkové republice. Potrvá do 16. prosince a divadlo vystoupí v 41 městech a uvede 94 představení. Kromě toho bude v Hamburgu a Baden-Badenu natáčet několik loutkových televizních filmů. Němečtí diváci mají možnost se podívat na pásmo pro děti Hurvínkovi na dobrou noc, a na pásmo pro dospělé Amorosiada.

● Krajské divadlo v Kolíně uvedlo dramaturgické známé novely J. Otčenáška Romeo, Julie a tma.

● Jeden z nejkrásnějších českých renezančních zámků v Nelahozevsi se stal výstavní doménou Středoevropské galerie, která v něm vytvořila výborné prostředí pro průběžné výstavy i stálou expozici XX. století.

● Od 9. května 1973 má začít pravidelné vysílání československé televize v barvě. V soustavě SECAM se bude na druhém programu vysílat osm hodin týdně. Programy mají být velice atraktivní, aby povzbudily zájem o koupi barevných televizorů, které stojí 12.000 Kčs. Prvního ledna se má uskutečnit barevný přenos Prodané nevěsty z Národního divadla.

● Události pražské podzimní divadelní sezóny byla nová inscenace Gorkého hry Na dně v Činoherním klubu. Hru režíroval Jan Kačer, který se opíral o výborný překlad L. Suchopípy a herecké výkony N. Diviškové, J. Somra a P. Landovského.

● Divadlo Rokoko vstupuje do nové sezóny premiérou komedie Jiřího Supa Polabský mouřenín. Před vánocemi uvede novinku Darka Vostřela a Vladimíra Rohleny Šaškův Betlém, která je psána pro Jiřího Šaška. Rokoko se připravuje na svůj zájezd do NSR, kde se představení vybraným průřezem Pana Pickwicka.

● Divadlo Na zábradlí se stalo v říjnu dějištěm Mezinárodního festivalu pantominy. Úvodní představení bylo věnováno Ladislavu Fialkovi a jeho pantomině Caprichos. Hosté byly ze Svýcarska, NDR, Polska, Maďarska a SSSR. Jmenovitě stojí za to uvést jen francouzského hosta Jacquese Lecoqa.

● K přeměře nejkrásnějších festivalů a přehlídek, přibyl další. Mezinárodní televizní festival v Bratislavě, nazvaný Cena Dunaje aneb Prix Danube 71. Jde o přehlídku televizních pořadů pro děti a dospělější mládež. Hlavní cenu prvního ročníku získala finská televize za film Winski a Winanti. V kategorii pořadů pro mládež si odnesla hlavní cenu švédská televize za pořad Jak Arne zavolal požární službu.

● Malé televizní sázení — tedy MATES prodělal již mnoho změn. Nyní došlo k další. MATES má nejen pobavit a losovat, ale i přispívat k obnově a ochraně historických památek. A to nejen výnosem ze sázek. Gustav Opluštil a Petr Tuček připravili pro MATES šestidílný seriál Ctná paní Lucie — romantickou rytírnou, která se natáčí vždy v historickém prostředí hradů a zámků. Dalším seriálem je hudebně literární cyklus Dnes večer u Orloje.

● Vyrozměním od Václava Havla zahájilo letošní podzimní sezónu pařížské divadlo Theatre de la Cité internationale.

● Hru Pavla Kohouta „August, August, August“ uvedlo v televizní inscenaci Brémské studio Západoněmecké televize.

● V Československu znovu vyšel Komunistický

ký manifest s předmluvou Marxe a Engelse. Nejvíce chybějí na našem knižním trhu novinky čs. literatury.

● Realistické divadlo v Praze uvedlo novou adaptaci Dona Juana. Autorsky ji připravili členové divadla Jiří Adamíra, Jiří Dalík a Valter Traub a dali jí název „Don Juan a jeho sluha“. V titulní roli nesmrtelného milovníka vystupuje jeden z autorů, Jiří Adamíra.

● Petrolejové lampy, nový film režiséra Juraje Herzce s Ivou Janžurovou v hlavní roli, bude uveden do československých kin.

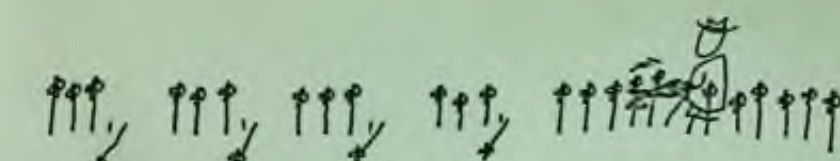
● Tribuna č. 42 vyšla prakticky se dvěma tituly. Na přední straně s titulem Tribuna a na zadní straně se stejným velkým a stejným červeným titulem TEXT 71, který uvádí rozbor našeho časopisu. Obrácená ruber vzhůru šla zřejmě v novinových stáncích na dračku.

● Vladimír Suchý, žák Vlastimila Rady, vystavoval ve vinohradské Galerii Bratří Čapků.

● Zlatý palcát je název jedné z dalších soutěží — armádní. Kritika o ni napsala, že téměř žádný z autorů se neuměl odtrhnout od vojenského klíše, znázorněného divkami, plesajícími nad okolností, že jejich chlapec odchází na vojnu.

● Gramotnost, to je znalost čtení a psaní, není podmínkou československého volebního práva, jak vysvětluje Svět práce.

● 99 signatářů onoho neblaze proslulého dopisu Pragaváků, adresovaného v roce 1968 do Sovětského svazu, bylo nyní odměněno sovětskými vyznamenáními.

Kresba: Ivan Steiger

pak tato politika operující sociologickými, psychologickými, etickými či dokonce uměleckými metodami myšlení srazila s politickými systémy, uvažujícími striktně politicky, to jest mocensky, musela nezbytně prohrát.

Česká politika pomasarykovská nebyla schopna rozvíjet dále myšlenky Masarykovy, pochopit vlastní specifickou politického procesu a vytvářet věcné a plodné metody politického uvažování a bádaní. Směřovala spíše k míšení různých hledisek, zaštiťujíc se nesprávně „totožností cílů etiky a politiky“ (Demokracie dnes a zítra, str. 210). Její romantická analýza nemohla správně pochopit ani zrod samostatnosti jako výsledek právě specifických politických pochodů, musela tedy nalézt „téměř záračný způsob“ (Demokracie dnes a zítra, str. 196) vzniku státu, čímž právě dezavuovala vlastní Masarykovu politickou činnost. Dvoji katastrofa této politiky byla katastrofou z malé prozíravosti a plytké vědomosti.

Každý pokus o zavedení české politiky z tohoto stavu bude především pokusem o vytvoření nové metody politického uvažování. Bude to bolestný proces, zároveň však čistý. Nepřetvořená minulost je za námi, analýza a z ní pocházející katarze před námi. Budoucí vývoj by nás neměl zaskočit ve stavu nepřipravenosti. Je nutné zhodnotit Masarykův vklad do počátků moderní české politiky a připravit — teoreticky i prakticky — zrod nové české politiky, která by v moderním světě obstála.

mate slovo

Milý Text!

Som žiačka strednej školy v jednom z Izraelských internátov. Musím Vám napísať, preto že ma trápi jedna vec. Ako mnoho ostatných Čechoslovákov sme opustili Československo po ruskej invázii a rozhodli sme sa pre Izrael, preto že sme židia. Teraz sme tu už tretí rok a ja sa nemôžem zbaviť pocitu, že sme opustili republiku, keď jej bolo najhoršie. Stále ma presvedčujú, že predsa sme republiku nemohli nič pomôcť, a tak sme si zachránili aspoň vlastnú kožu, a dostali sa do zeme, ktorá je vlastne našou domovinou. Ale mne chovanie všetkých nás, ktorí sme teraz odišli veľmi pripomína potkanov, opúšťajúcich horiacu palubu potápajúcej sa lode. Články Textu mi mnohokrát pripadajú, ako keby chceli nájsť omluvu pre tento náš krok, ale ešte sa mi nepodarilo nájsť medzi nimi jeden, ktorý by mi dal uspokojivú odpoveď. Pomôžete mi? Už dopredu ďakujem.

Katarína Svitáková

Milá Katko,

Vycházime především z toho, že člověk má být bytost vnitřně svobodná — to znamená, že záleží jen a jen na něm, jak se v určitých historických okamžicích rozhoduje. Odpovídal-li jeho rozhodnutí jeho logice a jeho svědomí, pak udělal dobře a nikdo nemá právo ho kritizovat. Tím se dostáváme vlastně k jádru Tvé otázky. Náš názor je tento: odešel-li jeden každý z nás proto, že se musel obávat osobní perspektivy, že nemohl dále vykonávat práci, kterou má rád a které rozumí, že věděl, že by nedokázal se mlčky smířit s tím co přijde, že se chtěl dále vzdělávat a vědět, že doma tuto možnost mít z nejruznějších důvodů nebude, anebo proto, že chce v zahraničí nejruznějším způsobem své vlastní pomoci — pak nikoho nezradil, ani svoji vlast, ani své přátele. Ba naopak: zvolil si jen jinou, v mnohém ne právě snadnou cestu. Měřitkem je tedy jeho, promiň nám to ohrané slovo, osobní a každodenní angažovanost v zájmu Československa. Zda se mu při tom vede materiálně lépe nebo hůře než těm, které zanechal doma, to není podstatné. Odešel-li někdo jen proto, že chce nosit modernější střihové šaty a osudy Československa nebo jeho bývalých kamarádů doma ho prostě nezajímají, pak asi také nezradil; zradit mohou totiž jen něco nebo někoho, k čemuž nebo k němuž jsem se sám počítal a lidé, které máme nyní na mysli, se zřejmě o osudy druhých doma nikdy příliš nezajímali. Nenazýváme je tedy zrádci, ale jsou nám lhostejní a je nám jich líto. Těch co zradili, je tedy vlastně jen málo, jsou to ti, kteří, ač dobře vědí, jaká je jejich vlastní pravda, bojí se k ní přiznat nebo dělají něco, co je s ní v rozporu. Zrada je tedy v podstatě jen zbabělost.

Myšlíme si tedy, že ani Ty, doveď-li klast takové otázky, jaké byly v Tvém dopise, ani my, kteří chceme psát pravdu nejen o Československu, jsme nezradili, nejsme, jak píšeš, „potkani, kteří opustili loď“. Doma bychom nemohli dělat více, než děláme nyní. Proč, to je opět širší otázka, na níž nedám dopis nestát.

A ještě poznámku: píšeš, že jsme si zachránili jen vlastní kůži a trápí Tě asi, zda je to správné. Krajním opakem tohoto „zachránit si vlastní kůži“ je zbytečné sebeobětování. Domníváme se (ale i to je jen náš názor a můžeme se mýlit), že obojí samo o sobě je nesmyslné. Smysl to dostává teprve tehdy, měřme-li obojí z hlediska cíle, kterého chceme dosáhnout. Změnit situaci v Československu nemůžeme (bohužel) jen tím, že zůstaneme a rozšíříme řadu nespokojených, marně se v daný okamžik o něco snažících, nebo snad zavřených. Naše „zdravá kůž“ nyní a zde, za předpokladu, že si ji nebudeme jenom uspokojeně hladit, ale že ji budeme nosit každou svou myšlenkou a činem znovu a znovu na trh, má větší cenu a smysl než doma. Za jiné situace se však může stát (a

země, v níž žiješ, je toho příkladem), že „zachraňovat svoji kůži“, být pro dobro věci, není to správné a i sebeobětování života je právě to, co si daný okamžik a uskutečnění vlastního cíle žádá. Závěr z toho je: jak se mám kdy zachovat není jen věcí pocitu, ale i — a hlavně — věci střízlivého myšlení. Proto si myslíme, doveďte-li si už dnes klást tak nepřijemné otázky, že je to s Tvým kritickým myšlením v pořádku a že si nemusíš dělat starost, že budeš sama o sobě i o druhých rozhodovat nesprávně.

Text 71

NENÍ NAD KRITIKU, č. 8-9/1971

Vážená redakce,

Ani já neznám Dušana Břeského, kromě toho neznám Proměny (jsem emigrantkou nejnovějšího data), a navíc neznám ani paní Milu Pachnerovou, což ale bude jedna jediná, protože paní Pachnerová určitě taky nezná mne. Tudíž jsem neměla tušení, o čem a o kom ve svém článku hovoří (přirozeně až na Josefa Skvoreckého), ale to jen do onoho místa, kde uvádí Břeského citát „sekáčsky obhroublá výmluvnost“. V tom okamžiku mi bylo jasné, že musí jít o emigranta několik desítek let starého.

Já bych Vám, pane Břeský, poradila. Vy můžete klidně tvrdit, že naopak máte ke stylu Josefa Skvoreckého účtu, což dokazujete tímto antinómiím spojením „sekáčsky obhroublá“. Protože, představte si, od té doby, co nežijete ve svém národním společenství, se obsah slova „sekáč“ poněkud změnil. „Sekáč je třeba Dubček nebo Smrkovský za to, že neodvolali, „sekáč“ je i profesor Barnard, že umí transplantovat srdce, a v neposlední řadě i takový Lawrence Olivier (ať Vás to sebevícе šokuje), když dokonale zahráje svou roli, což bývá vždy. Nehledě k tomu, že je to navíc i krásný chlap. No prostě, sekáči!

Ale legrace stranou. Pan Břeský není první ani poslední z dlouholetých emigrantů pracujících kdysi a mnohdy i dosud v oboru slovesného umění, kdo se rozčiluje nad mateřštinou dnes a denně „zneuctivanou“ osmi milióny lidí. Přirozeně, že vyjadřování zhrublo. Ale jazyk přece není cudná divenka, kterou se mamince daří pečlivě sřezit a ochraňovat před hrubým a brutálním prostředím. Jazyk na toto okolí reaguje, a nejen na ně. Takže zatímco němečtí okupanti byli (promiňte) například svině, jsou dnes ruští už jen a jen k... A to je prosím už pomalu terminus technicus, kterého lze použít i v dobré společnosti. (Z toho mně napadá, že snad už potřeby okupování být nemůžeme, když už žádnou hrubší nadávku náš jazyk nezná.) Jazyk se přece vyvíjí (nikoli jen obhroublým směrem, přirozeně), a to spontánně vyvíjí, zatímco normy se tomuto vývoji musí přizpůsobovat, když jej chtějí kodifikovat. A kodifikovat mohou a budou jenom vývoj toho jazyka, kterým se hovoří v národním společenství, a nikoli toho, jímž mluví pan Břeský se svou rodinou nebo přáteli, byť byli sebpoččetnější. Ale tohle všechno musí přece „pulšit“ českého jazyka žijící v zahraničí také vědět, nevědí-li teoreticky mnohem více. A přesto tvrdošíjně obhajují svůj zkosnatělý jazyk, kterému by lidé doma pomalu ani nerozuměli.

Ovšem mně osobně se jeví situace daleko hroznější, než jak by se z případu pana Břeského zdálo. Já se obávám, jestli tam, kde je on dnes, nebudeme za pár let všichni včetně — a to by byl hřích nad hříchy — Josefa Skvoreckého. A proto jsem si pro sebe vymyslela takovou modlitbičku: „Panebože, dej, ať můj mateřský jazyk léty nezkosnatí a nezdegeneruje.“ A protože to v německém (anglickém, francouzském...) jazykém můži snad ani není možné, mám k modlitbičce ještě dovětek: „A když už zdegeneruje, ať si nikdy nedělám patent na výlučnou správnost a libozvučnost svého mateřského jazyka.“ Ale tolik kritického ducha mi snad Pánbůh zachová ráci, abych věděla, že v tomto boji musím proti osmi miliónům lidí podlehnout, nehledě k tomu, že bych se zesměšnila.

-MK-

INDEX — edice Společnosti pro československou literaturu v zahraničí e. V. Köln

vydal svou první knihu:

Jiří Hochman — Jelení brod

so bude expedovat v listopadu.

Současné s knihou Jiřího Hochmana si můžete objednat i další připravované novinky, které budou vycházet v měsíčních intervalech.

Gabriel Laub — Největší proces dějin
Andrej Amalrik — Dožije se SSSR roku 1984?
Ladislav Mňačko — Súdruh Prášil
Karel Kryl — Knížka Karla Kryla
A. Ostrý (pseudonym) —
Československá skutečnost 1968—1970

Objednávky zasílejte na adresu INDEX Köln/Rhein,
Postfach 410511.

ZNÁTE JIŽ NOVÝ CHRYSLER 180?

UVAŽUJETE O KOUPI NOVÉHO AUTA?

Zastupuji firmu „Simca-Chrysler“, nejlépe vybavené a nejlibější vozy v Evropě. Na přání vezmeme výhodně protihodnotou Váš starý vůz, který stačí jako počáteční kapitál. Zbytek na velmi výhodný kredit. Splátky až na 30 měsíců (platíte měsíčně 200 až 300 DM). Nezávazně Vás navštívím, vůz Vám předvedu a vše, včetně daní a pojištění propočtu.

Prodáváme též ojetá auta na kredit.

Obraťte se s důvěrou na adresu:

A. Krčmář — Auto Streith — 6711 DIRMSTEIN (Pfalz)
Tel.: 06238/671 WO 5512

Přecenili jste Vaše splátkové možnosti a dostali jste se do obtíží?

Rád Vám nezávazně a bezplatně poradím ve Vašich starostech. Napište:

Postfach 1912
7910 Neu Ulm/Do WO 9515

malý oznamovatel

ADRESY

- Kto může podat akúkoľvek informáciu o Zuzke Kozovej z Bratislavy, nech tak urobí na zn.: Lesák. WO 10504

SEZNÁMENÍ

- 41/178 hledá známost Slovenky od 25-32. Mám všetko až na milú, zdravú a vzdelanú ženu z vlasti. Zn.: Pište. WO 10502
- Lékař, 40/175, svobodný, hledá štíhlou inteligentní přítelkyni přiměřeného věku bez závazků. Sňatek není vyloučen. Zn.: Foto vrátím. WO 10503
- Technika 30/160 by se ráda seznámila s inteligentním mužem do 40 let se všestrannými zájmy. Zn.: Sport. WO 10510
- Vysokoškolačka 25/168 sa rada

zoznámí s intel., vzdel. chlapcom. Zn.: Južné Nemecko.

WO 10509

- Mnichov je hezký, ale ne, když je člověk sám. Žijí bez finančních problémů, ale také bez lásky. Najde se žena kolem třiceti let se smyslem pro přátelství a pochopení, která by se mnou šla dál? Upozorňuji, že nejsem technický typ, zato mám ale řadu jiných neotností. Zn.: Na inzerty nevěřím.

Hledáme paní Irenku
Lurieovou-Zachatovou.
Spolužáci a spolužačky
z Hradce Králové. Zn.:
Adresa v redakci.

WO 10505

ADMINISTRACE TEXTU je v pomínkách, ve kterých časopis děláme, jedním z největších problémů. I zde totiž „pracujeme“ bez profesionálních zaměstnanců. Přesto bychom však rádi TEXT expedovali včas, na správná místa a bez zbytečných problémů a reklamaci. Mnohdy nám můžete sami ulehčit.

- Nahlásíte-li nám včas případné změny adres, urychlíte tak dodávku novin, a navíc dojdou správně ke svému adresátu.

- Upozorněte laskavě nové zájemce o TEXT, aby se hlásili k odběru buď objednacím listkem nebo dopisem či korespondenčním listkem. Dostanou pak TEXT okamžitě.

NAVOD K PLACENÍ PREDPLATNÉHO:

V NSR buď převodkou z bankovního účtu, či poštovní poukázkou na

Bayerische Vereinsbank, 8 München 80, Mauerkircherstr. 2,
konto čis. 863 750, nebo složenkou Postscheckamt München,
konto 2306 60,

v zahraničí buď mezinárodní poštovní poukázkou na adresu redakce nebo na shora uvedené konto, převodkou v bance, či posláním šeku v obálce na München 22, Postfach 207, BRD.

CHCETE SI ZLEPŠIT SVÉ POSTAVENÍ?
TOUŽÍTE PO JISTOTĚ?
HLEDÁTE DOBRĚ PLACENÉ,
TRVALÉ ZAMĚSTNÁNÍ?

IDF vám to vše nabízí a navíc práci v dobrém kolektivu.

Okamžitě můžeme přijmout pro oblast Stuttgart a Ludwigshafen

- Kresliče(čky) (800—1200 DM)
- Elektro a strojní konstruktéry (1500—2000 DM)
- Elektro a strojní projektanty dipl. ing. (1800—2700 DM)
- Políry (1500—2200 DM)
- Zedníky
- Železáře
- Tesaře
- Vodoinstalatéry
- Elektroinstalatéry (i pro Nürnberg)
- Topenáře
- Klempíře
- Jeřábíky
- Řidiče
- Automechaniky
- Zámečníky (montéry nebo údržbáře)
- Elektrikáře pro rozvodné skříně

Mzda u dělnických profesí je 7—8 DM/hod. podle kvalifikace, plus podíl na zisku.

PO TŘECH MĚSÍCÍCH SE STANETE
SPOLUPODÍLNÍKY NAŠÍ SPOLEČNOSTI

Pro svobodné okamžitě ubytování, ženatým pomůžeme se zajištěním bytu.

WO 10508

TRENÉRA NEBO HRÁČE HÁZENÉ
hledám pro svůj oddíl.

Jedná se o velmi dobrý kolektiv v Bernské oblasti (Švýcarsko). Výborné pracovní možnosti a dobré bydlení. Nástup od 1. února 1972 nebo podle dohody.

Zájemci, pište na adresu:

MILAN STERBA, 5050 Solingen, c/o Steinhoff,
Beethovenstr. 71, BRD WO 10506

DOVOLENÁ V ALPÁCH

Pension Zellermoos
A-5700 Zell am See
„Česká kuchyně“

Pro krajany mimo sezónu minimální ceny.

WO 10507

OTEVŘENÍ ZUBNÍ ORDINACE

Dr. Jolana Rothová
München 83, Neu Perlach
Friedrich Engels Bogen 36

Pouliční dráha: č. 29 a 11

Telefon: 67 41 66

Ordinační hodiny: pondělí až pátek 9—12, 15—18 hod.,
středa jen od 15—18 hod.

Pro pracující podle dohody v ranních i ve večerních
hodinách.

WO 10511

Přiznávce i pokračovatele v
dile Járy da Cimrmana z
celého světa volá

Společnost

Járy da Cimrmana
Zn.: Ne ideologie — ale
cimrmanologie spasí svět.

Hledám sekretářku

s dobrou znalostí němčiny
a angličtiny na 4 hod. denně.
Nabídky pouze písemně.

Ivan Steiger
8 München 13
Elisabethstr. 5
Tel. 37 19 69

Náš zástupce v USA: P. F. F. B. A. A. TRIPOLIS CLUB, P. O.
Box 2, Lake Avenue, Westchester County, Yonkers, New York.

V Austrálii posílejte objednávky a platby na našeho zástupce
Rudolfa Sajnera, 273 Cooper Rd., Yagoona NSW 2199, Sydney,
Australia, tel. Syney 709 — 6331.

Na platebních formulářích uvádějte laskavě přesně jméno a
adresu — i na šeku.

PREDPLATNÉ: Evropa (zámoří obyčejnou, lodní poštou) 24 DM,
USA, Kanada, Izrael (letecky) 9 \$ nebo 31,20 DM, Již. Afrika, Již.
Amerika (letecky) 10 \$ nebo 34, 50 DM, Austrálie a Nový Zéland
(letecky) 11 \$ nebo 37,50 DM.

Ceny se rozumí za roční předplatné včetně poštovného.

Půlroční předplatné je poloviční.

Konto tiskového fondu: Bayerische Vereinsbank München,
864 152.

INZERTNÍ ZASTOUPENÍ pro USA, Kanadu a Jižní Ameriku
převzal Tripolis Club, adresa viz výše.

Jsou všichni vaši známí a přátelé již odběrateli TEXTu?

osvoboditel se vrací

TEXT 71 8